

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická
Katedra občanského práva

Diplomová práce
Občanskoprávní exekuce v České republice

Zpracoval: Karel Kašák
Konzultant diplomové práce: JUDr. Jitka Wolfová
Plzeň 2013

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, duben 2013

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucí své diplomové práce paní JUDr. Jitce Wolfové za cenné rady a inspiraci.

OBSAH

1 ÚVOD.....	3
2 POJEM SOUDNÍ EXEKUCE.....	9
3 HISTORICKÝ EXKURZ DO EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ.....	11
3.1 EXEKUCE V DOBĚ ŘÍMSKÉHO PRÁVA.....	11
3.2 EXEKUCE V DOBĚ STŘEDOVĚKÉHO PRÁVA.....	15
3.3 EXEKUCE V NOVOVĚKU	18
3.4 EXEKUCE V OBDOBÍ MEZI LÉTY 1918 AŽ 1989.....	19
3.5 EXEKUCE DNES.....	21
4 EXEKUČNÍ TITUL.....	23
4.1 VYKONATELNOST EXEKUČNÍHO TITULU.....	24
4.2 EXEKUČNÍ TITUL A OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD	25
4.3 EXEKUČNÍ TITUL A EXEKUČNÍ ŘÁD	26
5 EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ	28
5.1 PŘEDPOKLADY EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ	28
5.2 PRAVOMOC A PŘÍSLUŠNOST SOUDU	29
5.3 PŘEKÁŽKA VĚCI ZAHÁJENÉ A VĚCI PRAVOMOCNĚ ROZHODNUTÉ.....	32
5.4 ÚČASTNÍCI EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ.....	34
5.5 NÁVRH NA NAŘÍZENÍ EXEKUCE.....	35
5.6 NAŘÍZENÍ EXEKUCE	36
5.7 SOUČINNOST	42
5.8 UKONČENÍ EXEKUCE, ODKLAD EXEKUCE.....	45
6 SOUČASNÁ PROBLEMATIKA EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ	51
6.1 ROZDÍLY V ÚPRAVĚ VÝKONU EXEKUCE DLE EŘ A VÝKONU ROZHODNUTÍ DLE OSŘ....	51
6.2 POZITIVA A NEGATIVA VÝKONU EXEKUCE A VÝKONU ROZHODNUTÍ DLE OSŘ.....	53
7 KOMPARACE.....	58
7.1 EXEKUČNÝ PORIADOK.....	58
7.2 EXEKUCE NA PENĚŽITÉ PLNĚNÍ.....	59
7.2.1 Exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů	59

7.2.2	Exekuce příkázáním pohledávky	59
7.2.3	Exekuce příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu	60
7.2.4	Exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí	61
7.2.5	Exekuce prodejem podniku	64
7.3	USPOKOJENÍ PRÁV NA NEPENĚŽITÉ PLNĚNÍ.....	65
7.3.1	Vyklizení.....	65
7.3.2	Odebrání věci.....	66
7.3.3	Rozdělení společné věci.....	66
7.3.4	Provedení prací a výkonů	67
7.4	SHRNTÍ KOMPARACE	68
8	ZÁVĚR.....	70
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ.....	72
	RESUME.....	77

1 ÚVOD

Ani po více než deseti letech existence exekučního řádu, nepřestávají být slova, jako je exekutor, exekuce, či např. exekuční titul, méně často skloňována. Tato slova jsou zpravidla stále spojována s negativními přívlastky. Veřejnost si je nepojí s právem, či spravedlností, ale představí si především povinnosti nebo nepříznivou životní a majetkovou situaci. Rovněž původní latinský termín executio po přeložení, stav nikterak nevylepší. Tento termín se překládá jako výkon, nebo poprava.

Ačkoliv jde čistě o subjektivní náhled na věc, můžeme nalézt i odlišný názor pozitivního významu. Exekuční řízení je pro mnohé poslední možností, nadějí, že práva, která jim byla přiznána, budou rovněž i vymožena, a tím nastolena spravedlnost. „Dobrovolné plnění uložených povinností se, bohužel, ještě nestalo pravidlem, a tak ke slovu musí přijít nucené vymáhání.“¹ Já osobně proto musím považovat exekuci za pozitivum, je kratší cestou k vymožení povinnosti od povinného a ochráncem práv oprávněného.

Pro svou diplomovou práci jsem si zvolil téma s názvem Občanskoprávní exekuce v České republice, následující řádky mimo jiné objasní mé důvody.

Před dvaceti lety se odehrály v České republice mnohé změny, které zasáhly celé politické spektrum, společnost, ale zásadně ovlivnily i hospodářské vztahy. Byly to změny, které se postupně projevíly na každé úrovni života. Začaly se utvářet nové vztahy a společně s nimi nové druhy sporů. Značně se zvyšoval počet soudních řízení a současně se zvyšoval počet těch, kteří byli s postupem soudu nespokojeni. Pro právně vzdělaného občana je rok 2001

¹ TRIPES, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 3.

nejspíše nejvýrazněji spojován s vydáním zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen exekuční řád, nebo EŘ), jehož úlohou bylo, odvrátit nepříznivý stav panující v našem soudnictví.

V okamžik, kdy píši tyto řádky, pracuji již více než 5. rokem v advokátní kanceláři na oddělení, jež se věnuje zcela výhradně vymáhání pohledávek a v tomto odvětví práva zastupuje velké společnosti. Pět dní v týdnu jsem svědkem toho, čím je exekuce ve skutečnosti bez paragrafů. Na druhou stranu se seznamuji i s tím, jaké musí být dány náležitosti pro nařízení exekuce, pro její zastavení, jaké způsoby provedení může exekutor volit a jakou cestou může dojít k jejímu zastavení. Poznávám tedy i samotné exekuční právo. Mnohdy jsem svědkem střetu advokáta, či častěji koncipienta s dlužníkem, s jeho příbuznými, nebo s jinými třetími osobami. Ucelené poznání právní úpravy exekučního řízení a tedy znalost zákona jsem doposud nezískal, většina mnou nabyté informace byly kusé a bez širšího hlubšího kontextu.

Výměny podání a telefonické hovory s povinným, či jeho rodinou, anebo s třetími osobami rovněž byly podnětem, proč se o tuto oblast práva zajímat více. Mnohdy se stane, že se čtenář novin, či posluchač zpráv, střetne s jakousi „nespravedlností“, z níž je nařčen právě exekutor. Slýcháme o dražbě rodinného domu pro dluhy vydařeného manžela, o zabavení cizího majetku, apod. V jaké situaci se ovšem nacházel exekutor a na základě čeho jednal, jak jednal, se dozvídáme sporadicky.

Počáteční odstavce úvodu mé diplomové práce formulovaly důvody, pro které jsem se rozhodl zabývat se právě tématikou exekuce. Nepochybně je zřejmé, že bych rád zjistil, zda a jak si jeden z mladších právních předpisů poradil s úkolem, který byl důvodem jeho samotného vzniku.

Mým záměrem je mimo jiné získat hlubší a systematictější znalosti o exekučním řízení. Zvláštní pozornost bude věnována exekuci podle EŘ, její komparaci s výkonem rozhodnutí dle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen OSŘ) a v neposlední řadě komparaci české úpravy výkonu rozhodnutí s naším blízkým sousedem Slovenskem.

Nelze pochybovat o tom, že by exekuce nebyla aktuálním tématem. Narůstající počet nařízených exekucí za každý rok je toho důkazem. Už v roce 2010 některá masmédiá tvrdila, že celkový počet nařízených exekucí překročil magické číslo jeden milion. Dá se snadno spočítat, že dle statistických údajů byla téměř na každého desátého občana České republiky nařízena exekuce. Tato data byla ovšem zkreslena, neboť jeden jediný podnik v tomto roce podal 200000 návrhů na nařízení exekuce, jenž se tak domáhal zhojení svých pohledávek od roku 1998. Bez ohledu na toto hromadné podání byl počet nařízených exekucí navýšen o dalších 8 procent. Na základě údajů exekutorské komory bylo za období mezi léty 2001 - 2008 dohromady nařízeno 582442 exekucí. Následující rok bylo nařízeno 760923 exekucí. Během roku 2010 došlo k nařízení dalších 701900 exekucí.

Tabulka č. 1

statistika exekucí za jednotlivé roky 2001 - 2008							
celkový počet exekutorských úřadů: 124							
počty prováděných exekucí v jednotlivých letech							
Rok	exekuce nař. v daném roce a skončené ke dni 30. 04. 2009				exekuce dosud neskonalené (pokračující do dalšího roku)		nař. exekuce celkem 100%
	vymožením		zastavením		počet	v procentech	
	počet	v procentech	počet	v procentech			
2001	1902	44,21%	890	20,69%	1510	35,10%	4302
2002	27329	47,16%	10650	18,38%	19975	34,47%	57954

2003	59818	45,16%	21045	15,89%	51606	38,96%	132469
2004	76247	43,06%	21607	12,20%	79206	44,73%	177060
2005	113872	42,10%	24154	8,93%	132454	48,97%	270480
2006	112581	36,38%	21352	6,90%	175524	56,72%	309457
2007	115165	26,92%	14673	3,43%	297962	69,65%	427800
2008	75528	13,63%	6095	1,10%	472505	85,27%	554128
Celkem	582442	37,33%	120466	10,94%	1230742	51,73%	1933650

závěrečná rekapitulace	
celkový počet nařízených exekucí v letech 2001 až 2008	1933650
celkový počet skončených exekucí v letech 2001 až 2008	702908
celkový počet exekucí v běhu, které byly nařízeny v letech 2001 až 2008	1230742

Tabulka č. 2

STATISTICKÉ ÚDAJE EÚ ZA ROK 2009

počet nařízených exekucí	počet ukončených exekucí	počet exekucí ukončených vymožením	počet exekucí ukončených zastavením	počet dražeb	počet dražeb nemovitostí
760 923	178 233	134 035	44 198	8 067	6 358

Tabulka č. 3

STATISTICKÉ ÚDAJE EÚ ZA ROK 2010

počet nařízených exekucí	počet ukončených exekucí	počet exekucí ukončených vymožením	počet exekucí ukončených zastavením	počet dražeb	počet dražeb nemovitostí
701 900	202 036	146 096	55 940	10 95	8 099

2

² Webový odkaz: <http://www.ekcr.cz/1/statistiky/87-statistiky?w=> ze dne 23. 01. 2012.

Statistiku pro rok 2011 bohužel není možné získat přímo od Exekutorské komory, neboť je na jejích stránkách v současnosti uložena pod heslem. Ovšem informace z jiných zdrojů uvádějí, že počet každoročně nařizovaných exekucí stále stoupá, za rok 2011 konkrétně o zhruba 243 000. Těmto počtům odpovídá i rostoucí počet exekutorských úřadů, v současnosti jich je 146.

Cílem mé diplomové práce je označit základní pojmy vztahující se k exekučnímu řízení, jejich popsání v kontextu, definování principů a podmínek, kterými je charakterizováno exekuční řízení, pokusím se o vytvoření obecného popisu samotné úpravy exekučního řízení (kapitoly Pojem soudní exekuce, Exekuční řízení a Exekuční titul) a provedu historický průzkum vývoje exekuce (kapitola Historický exkurz do exekučního řízení). Hlavním cílem je provést komparaci české a slovenské úpravy nuceného výkonu rozhodnutí, respektive exekuce. Splnit tento úkol hodlám postupně při porovnání soudního výkonu rozhodnutí s exekučním řízením, přes nalezení pozitiv a negativ jednotlivých řízení, zhodnocení samotné existence dvojkolejné úpravy výkonu rozhodnutí a konečně srovnání se slovenskou úpravou (kapitoly Současná problematika exekučního řízení a Komparace). Na tomto místě se musím přiznat, že v současnosti nemám o slovenské exekuční právní úpravě prakticky žádné znalosti.

Domnívám se, že neexistuje mnoho odborné literatury, která by svým obsahem pojednávala o komparaci výkonu rozhodnutí vícera států, přesto hodlám svou diplomovou práci vypracovávat v souladu s platnou a účinnou právní úpravou, ve spojení s judikaturou, na základě monografií, komentářů a jiné odborné literatury, která se váže na téma mé práce, rovněž také s využitím odborných článků, nebo studií a z informací obsažených na odborných

stránkách internetu. Rovněž dále uvádím, že při vypracovávání své práce budu aplikovat metody analýzy a komparace. Při práci s právnickým textem a právními předpisy budu rovněž využívat výkladu jak gramatického, tak systematického a teleologického.

2 POJEM SOUDNÍ EXEKUCE

Tato kapitola je věnována vymezení nejzákladnějších pojmů úzce vázaných na exekuci, se kterými budu na následujících stránkách pracovat, a samozřejmě exekuci samotné. O jiných významných pojmech, které zde nebudou uvedeny, bude pojednáno v některých z následujících kapitol.

Exekuční právo řadíme do práva procesního. Předmětem exekučního práva jsou procedurální vztahy rodící se z nucené realizace exekučního titulu. Exekuční právo upravuje postup soudů nebo jiných orgánů, jenž směřuje k vymožení práva uznaného již v předcházejícím řízení a toto právo nebylo doposud uspokojeno. Existence exekučního práva je projevem donucovací moci státu, která byla přenesena na příslušný orgán. Podstatou exekuce je zásah státu prostřednictvím svého aparátu do soukromé, zejména materiální sféry povinného, jenž dobrovolně uloženou povinnost nesplnil. Takový zásah v jakékoliv formě či intenzitě musí být vždy realizován v mezích stanovených platnými právními předpisy. Časově i věcně navazuje exekuční řízení na rozhodnutí nebo jiný titul (exekuční) z předcházejícího řízení. Tato nepřehlédnutelná následnost koresponduje i se začleněním právní úpravy exekučního řízení do posledních částí různých předpisů.

Základním předpisem, který upravuje exekuci, je bezesporu zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Ten upravuje ve své VI. části s názvem výkon rozhodnutí ustanoveními § 251 a násl. postup soudu ve vykonávacím řízení. Význam tohoto předpisu je stěžejní, obsahuje komplexní a velmi detailní úpravu vykonávacího řízení, které je vykonáváno soudem. Současně je ovšem předpisem *lex generalis* pro daňové exekuce a exekuce prováděné exekutorem podle exekučního řádu.

Zabýváme-li se právní úpravou exekuce jako takové, je nutné věnovat se také zákonu č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů. Jeho vznik byl odpovědí na soudy přeplněné návrhy na výkon rozhodnutí, a tedy i na celkově zpomalený vykonávací proces soudů. Proto exekučním řádem došlo k fakultativnímu přenesení vykonávací pravomoci soudů na nezávislého a nestranného exekutora, který jako nestátní orgán vykonává exekuční (popřípadě i další) činnost ve svobodném povolání.³

Exekuční řád byl přijat s pochybnostmi. Stane se skutečně funkčním řešením tehdejší situace? Rozporuplnost představovala i odlišná terminologie obsažená v EŘ, neboť stejné instituty již byly upravené v OSŘ. Od svého vzniku až po současnost byl zákon mnohokrát novelizován. Pro někoho může tento fakt vypovídat o určitém spěchu při schvalování zákona. Ačkoliv existovaly počáteční pochybnosti, dnes se dá říci (po více než deseti letech účinnosti), že svou úlohu splnil. Především došlo ke zvýšení rychlosti provádění a rovněž navýšení úspěšnosti exekučních řízení.

Exekuční řád je rozdělen 14ti hlavami, které se věnují předpokladům pro zastávání exekutorského úřadu, určují postup exekutora při provádění exekuce anebo také vymezují organizaci exekutorské komory. V několika ustanoveních EŘ odkazuje na již výše uvedený OSŘ, především pak v ustanoveních zabývajících se prováděním jednotlivých způsobů exekuce. Následující řádky budou věnovány tématu, které je obsaženo právě především v posledních dvou zmiňovaných právních předpisech.

³ HLAVSA, P. Exekuční řád a zákon 119/2001 Sb. s poznámkami a prováděcími předpisy. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, str. 9.

3 HISTORICKÝ EXKURZ DO EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ

Pro český právní systém je rok 2001 nepochybně významným rokem, neboť dal za vznik zcela novému druhu řízení. Jedná se o řízení exekuční prováděné soudním exekutorem na základě zákona č. 120/2011 Sb., O soudních exekutorech a exekuční činnosti. Ministerstvo spravedlnosti České republiky v tomto roce začalo organizovat výběrová řízení, která měla za úkol jmenovat první soudní exekutory, vznikla exekutorská komora.

Soudní exekutor se stal mocí výkonou. Úkony exekutora a úkony soudu jsou si rovny, exekutor má právo konat veškeré úkony, jež občanský soudní řád a jiné předpisy svěřují při provádění výkonu rozhodnutí soudu, soudcům, vykonavatelům, či dalším zaměstnancům soudu.

Budeme-li, čistě teoreticky, cestovat zpět v čase, zjistíme, že přes výše uvedené se s pojmem exekuce nesetkáváme poprvé v roce 2001. Dokonce zjistíme, že toto slovo má více výkladů a originální význam je naprosto odlišný od toho nám známého. Dnes v České republice je chápána exekuce v souladu se zákonem především jako nucený výkon rozhodnutí. S ohledem na skutečnost, že tomu tak vždy nebylo, považuji za zcela přirozené uvést, jaký byl původní význam exekuce, jakých forem dále nabývala a jakým způsobem si poradil český právní řád v oblasti dnešního exekučního práva bez existence exekučního řádu.

3.1 EXEKUCE V DOBĚ ŘÍMSKÉHO PRÁVA

Chceme-li sledovat linii historického vývoje exekučního práva, pak bychom hledali její počátek v dobách římského impéria, kdy římský civilní proces postupně vytvářel

základy pro pozdější evropský civilní proces, a tedy i pro samotné exekuční řízení.

Zákon dvanácti desek říká následující:

- Těm, kteří uznali dluh a byli řádně odsouzeni, budiž dáno zákonných 30 dnů.
- Teprve poté budiž vložena ruka. Ať ho vede před soud.
- Nesplní-li rozsudek a nezaručí-li se nikdo za něj na soudě, ať ho odvede sebou, spoutá ho buď provazem, nebo okovy o váze 15 liber, ne těžšími, nebo pokud bude chtít, lehčími.
- Jestliže chce, ať žije ze svého. Pokud nežije ze svého, ať ten, kdo ho drží v poutech, mu dáván den libru mouky. Pokud chce, ať dává více.
- Třetího trhového dne ať rozsekají na části. Useknou-li si více či méně, ať jim to neškodí.⁴

Z výše uvedeného je patrné, že exekuce dle římského zákona dvanácti desek byla vymáhána jako exekuce personální, neboť dlužník byl odpovědný vlastní osobou při neplnění dluhu. Exekuce v této podobě byla krutá a ojedinělá. Samotné exekuční řízení probíhalo následujícím způsobem:

Věřitelovým právem bylo po 30ti dnech zcela ovládnout dlužníka, Římský právník Gaius k tomuto sděluje: Protože jsi z rozsudku povinen (či protože jsi odsouzen) zaplatit 10 tisíc sesterciů, proto já - jelikož jsi nezaplatil - vkládám na tebe ruku a přitom se chopil nějaké části dlužníkovy těla. A nebylo dovoleno, aby odsouzený ruku odstrčil a sám se pomocí legisakce bránil; ale dával

⁴ SCHELLEOVÁ I. A spol.: Exekuce, Praha 2008, s. 8.

zástupce, který potom vedl spor jeho jménem. Kdo zástupce nedal, býval žalobcem odváděn domů a svazován pouty.⁵

Věřitelovu ruku mohl sejmout z ramene dlužníka právě tento zástupce a dále mohl rozhodnout o tom, zda bude veden spor nový, nebo za dlužníka dlužnou částku uhradí. V okamžiku, kdy by zástupce nový spor prohrál, hrozilo, že bude nucen hradit věřiteli dvojnásobek původně dlužné částky. Pro případ, kdy by se nenašel žádný ručitel, byl dlužník uvržen do reálné vazby věřitele. Ve vazbě byl dlužník po dobu 60 dní, než se z něj stal otrok věřitele. Během období trvání vazby, bylo povinností věřitele dlužníka živit a v den trhu ho předvést před rétora, veřejně oznámit přesnou výši dluhu, čímž dal dlužníkovi poslední možnost, vykoupit se z dluhu. Dlužník se stal otrokem, pokud se tak nestalo.

Postupně dochází k vývoji exekučního práva v říši Římské, je vydán Poetelijův zákon, který stanovuje, že není možné:

- prodat dlužníka do otroctví,
- mít jej v okovech,
- nebo jej usmrtit, či dokonce rozsekat.⁶

Římské právo umožňovalo i exekuci zaměřenou na majetek, tedy exekuci bližší formy dnešnímu exekučnímu řízení. Avšak nebylo to charakteristické pro toto období. Využívala se čistě jen pro případy práva veřejného. Majetková exekuce přinášela jistoty pro uspokojení pohledávky věřitele a současně vytvářela nátlak na plnění dlužníka, neboť věřitel měl právo odejmout majetek v hodnotě dluhu z vlastnictví dlužníka.

⁵ SCHELLEOVÁ I. A spol.: Exekuce, Praha 2008, s. 9.

⁶ SCHELLEOVÁ I. A spol.: Exekuce, Praha 2008, s. 10.

Z doby starověkého Říma rovněž pocházejí základní kameny pro dnešní právní úpravu odebrání věci, zřizování exekutorského zástavního práva, nebo také konkurzu.

Dlužníkům nabízí nové možnosti až zákon Jůliův. Dlužník mohl celý svůj majetek svévolně postoupit věřiteli, který jej následně prodal. Zákon rovněž upravuje i pozici dlužníka, ve které se nachází:

- dlužník si zachová svou čest
- dlužník je odsouzen tak, aby netrpěl nouzí

Žaloba na přisouzené nahradila zákonnou žaloba vztažením ruky na dlužníka. Žaloba na přisouzené je také nazývána jako žaloba z rozsudku, účelem této žaloby bylo zabavení celého dlužníkovu majetku. Prétor stanovil zvláštní postup prodeje celého jmění dlužníka, pokud se uspokojení svých pohledávek domáhala skupina věřitelů. Takovýto postupem byly položeny základy konkurzního práva, které stojí na zásadách přednosti a proporcionality. Věřitelé s právem na přednostní uspokojení byli uspokojeni odděleně a všichni zbylí věřitelé byli poté uspokojeni poměrně.

Jeden z věřitelů byl vybrán za správce konkurzní podstaty. Správci byl přidělen úkol, nalézt kupce dlužníkovu majetku, který by ve veřejné dražbě nabídnul nejvyšší částku, a kterému by se přirozeně dlužníkuv majetek prodal. Na tohoto kupce byla převedena veškerá dlužníkovu aktiva a byl považován za dlužníkovu dědice, za dluhy, které však zůstaly neuhrazené, samozřejmě stále zodpovídal dlužník.

Identické důsledky jako exekuční řízení a konkurz nastávaly, pokud se dlužník, v úmyslu vyhnout se žalobě, skrýval, dle Juliova zákona nevyčkali-li dlužník výsledku řízení a naopak sám vykonal *cesto bonorum*, tedy veškerý

svůj majetek sám a dobrovolně vydal věřitelům, rovněž pak pro případ, kdy dlužník učinil kapitisdeminuci a nový majitel moci nepřijal i solidum (jako celek) jeho dluhy. Tytéž důsledky nastaly i v okamžiku, když dlužník zemřel bez dědice, pokud se dlužník nehájil ve stadiu in iure, tedy před magistrátem, a zůstal tak indefendus (nebránící se), nebo pokud by ve stadiu in iure uznal tvrzení, nároky žaloby a ve všech bodech by se žalující stranou souhlasil (confessio im iure).

3.2 EXEKUCE V DOBĚ STŘEDOVĚKÉHO PRÁVA

Na našem území platilo Germánské právo. Germánské právo původně neznalo reálnou exekuci, nýbrž jen personální exekuci jako odvetu.⁷ Avšak již zákonem Salickým z 5. Století byla exekuce na movité věci zavedena a za stavu, že dlužník nebyl vlastníkem movitých věcí, přistupovalo se k exekuci nemovitostí. Pokud nebyl dlužník majitelem ani žádné nemovitosti, následovala exekuce personálního charakteru. Dlužníkův společenský status se změnil, stal se poddaným a svůj dluh si tak musel odpracovat. Následným evolučním stupněm ve vymáhání pohledávek bylo vězení pro dlužníky, nebo různé peněžité tresty. Dlužnické vězení bylo vykonáváno za pomoci ozbrojené stráže přímo v obydlí dlužníka, kterou musel sám dlužník živit.

Exekuce se řídila právními předpisy zemského práva. Rovněž bylo možné exekuci provádět dle práva konkrétního města, tedy dle práva městského. V souladu s městským právem byla exekuce značně tvrdší nežli exekuce podle práva zemského. Prvním krokem bylo trojí uložení povinnosti věřitelem dlužníkovi, aby svůj dluh zaplatil. Pokaždé byla

⁷ FIALA, J.: Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu, Universita Karlova, Praha, Iuridica monographia XXI, 1974, s. 77.

stanovena lhůta o různé délce. Lhůta čtrnáctidenní, následovalo uložení lhůty tři denní a poslední - třetí - byla lhůta do západu slunce. Nesplnil-li dlužník, co mu bylo ukládáno výzvou věřitele, byl zatčen. Zadržen byl, dokud nebyl uhrazen dluh, nebo alespoň jistota. Po šesti týdnech mohl věřitel požádat o uvedení do držby dlužníkovy majetku, kdy po dobu držby měl právo na plody a pokud došlo k uspokojení jeho pohledávky, byl dlužník propuštěn, jednalo se vlastně o exekuci personální i exekuci generální.⁸

Na středověkém exekučním řízení dle práva zemského je velmi dobře patrné, že soudní řízení bylo ovládáno zejména zásadou formálnosti.⁹ Celé řízení bylo rozděleno do šesti jednotlivých částí, ty na sebe navazovaly, nebylo možné je nikterak přeskočit, upravit, nebo zkrátit.

- ÚMLUVA je výzvou, aby dlužník konal svou povinnost, která směřuje od věřitele k dlužníkovi. Nebyl-li úmluvou dlužník vyzván dříve než za 3 roky a 18 měsíců (dle zemských let) oprávněný o svůj nárok přišel.
- ZVOD je druhý stupeň exekučního řízení v okamžiku, kdy dlužník nereagoval na úmluvu plněním. Věřitel byl uveden ve statek dlužníka. Věřitel se mohl hojit do doby zaplacení dlužné částky na nemovitosti. Právo na držbu nemovitosti avšak zůstávalo zachováno v rukou dlužníka.
- OBRANNNÝ LIST byl vydáván pro případy, kdy okolnosti směřovaly k vydání statku dlužníka věřiteli. Nejvyšší purkrabí úředně vyzval dlužníka

⁸ FIALA, J.: Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu, Universita Karlova, Praha, Iuridica monographia XXI, 1974, s. 78.

⁹ SCHELLEOVÁ I. A spol.: Exekuce, Praha 2008, s. 12.

k vydání nemovitosti, když se dlužník zdráhal, nebo neměl v úmyslu vzdát se nemovitosti, dostal se do rozporu s právem. Za to mu hrozil trest smrti.

- Následující etapou exekučního řízení směřující k vyplácení peněžitých částek je PANOVÁNÍ. V této části exekučního řízení může věřitel uspokojit úroky z dlužené částky. Na statku dlužníka vyhlásí, kolik si bude brát z dlužníkovy obilí, či dobytka.
- Při řízení na zaplacení peněžitě částky se uplatní ODHÁDÁNÍ. Při odhadání probíhal úřední odhad ceny nemovitosti a cena nemovitosti se porovnávala s výší dlužné částce.
- PANOVÁNÍ nebo také VDĚDĚNÍ je šestou a tedy poslední finální částí. Věřitel nechal nastoupit poddané z původně dlužníkovy statku a ti složili věřiteli slib poddanosti. Nový majitel statku spálil symbolicky došek ze střechy budovy, čímž doložil své právo reálného majitele nemovitosti.

Rozdíl mezi pravidly pro proces civilní a trestní středověké procesní právo zpočátku neznalo. Vysvětlení je však pochopitelné, i proces trestní byl nejprve považován za proces soukromoprávní. Normy pro průběh řízení před soudy, tedy i pro samotné exekuční řízení, byly utvářeny postupně a vyvíjely se z obyčejového práva. Zároveň byla doplňována o zákonodárné akty tehdejších českých panovníků a soudní rozhodnutí. Příští změny v exekučním řízení se odehrály až v novověku.

3.3 EXEKUCE V NOVOVĚKU

V roce 1627 bylo vydáno Obnovené zřízení zemské a zaveden písemný proces před zemským právem. Ustanovení českých zemí zůstávala nadále většinou platná. Velmi významná je snaha o unifikaci českého práva, ke které dochází již za vlády Marie Terezie. Během své vlády uskutečňuje reorganizační změny, jasně odděluje správu a justici, ustanovuje nejvyšší instanci moci soudní a obecně usiluje o ucelení soudní organizace.

Nová etapa vývoje procesního práva, a tím i práva exekučního začíná v osvícenské době za vlády Josefa II.¹⁰ Roku 1781 byl vydán Josefinský Obecný soudní řád, který kodifikoval občanský proces na více než příštích sto let. Soudnictví bylo kompletně sjednoceno, bylo již jen věcí státní. Soudnictví z pozice feudální tak bylo zcela odstraněno. Obecný soudní řád byl platný až do roku 1895, za doby své platnosti byl několikrát novelizován.

Mezi změny, které je nutno zmínit, nepochybně patřilo zavedení upomínkového řízení z roku 1873. Upomínkové řízení umožňovalo při splnění daných podmínek a na základě podání neformální žádosti vydání platebního rozkazu. Dlužník byl povinen svůj dluh splatit ve lhůtě 14 dnů, rovněž mohl vydat movitou věc v hodnotě dluhu, anebo mohl podat odpor, který měl za následek zrušení platebního rozkazu.

Důležitým milníkem ve vývoji celého procesního práva a tím i práva exekučního byl rok 1895, kdy byla vydána řada předpisů upravujících jednotlivá stádia civilního řízení a organizaci a složení soudů. Byla vydána tzv. jurisdikční norma s uvozovacím zákonem (zákony č. 110/1895 ř. z. a č. 111/1895 ř. z.), nový civilní soudní řád s uvozovacím zákonem (zákony č. 112/1895 ř. z. a č. 113/1895 ř. z.) a

¹⁰ SCHELLEOVÁ I. A spol.: Exekuční řízení, Praha 2008, s. 13.

nový exekuční řád s uvozovacím zákonem (zákony č. 78/1896 ř. z. a č. 76/1896 ř. z.). Všechny uvedené zákony nabyly účinnost 1. ledna 1898.¹¹

3.4 EXEKUCE V OBDOBÍ MEZI LÉTY 1918 AŽ 1989

Z důvodu zachování právní kontinuity téměř celý právní řád Rakouska a Uherska převzat dle Recepční normy (zákon č. 11/1918). Následkem toho byl vytvoření právního dualismu, pro české země platil právní řád rakouský a pro Slovensko a Podkarpatskou Rus uherský právní řád. Takovýto fenomén nebyl po první světové válce ojedinělý. Obdobná situace vznikla i v Polsku, Jugoslávii, Itálii, nebo Francii. Československá vláda od svého vytvoření pracovala na sjednocení právního řádu. Pro tento účel bylo ustanoveno zvláštní ministerstvo pro sjednocení zákonodárství a správy. Toto tzv. unifikační ministerstvo své cíle z podstatné části nikdy nenaplnilo.

Usilovná snaha o sjednocení procesního práva byla provázena podobným osudem, a to ačkoliv se s přípravami začalo už v roce 1922 a výsledky se dostavily již v roce 1928, kdy jednotlivé komise z Prahy a Bratislavy předložily osnovu procesního kodexu. Nedlouho na to, v roce 1931, unifikační ministerstvo zveřejnilo definitivní text, který nesl název Návrh zákona o soudní příslušnosti a civilního řádu soudního. O další tři roky později byla připravena osnova pro nový exekuční zákon. Podle plánů tehdejší vlády měla být unifikační procedura ukončena v roce 1937, kdy byly nové předpisy předloženy vládou Národním shromáždění. K samotné unifikaci procesních předpisů před skončením první republiky však nedošlo. Návrh ani osnovu se nepodařilo prosadit a další následující jednání byla

¹¹ SCHELLEOVÁ I. A spol.: Exekuční řízení, Praha 2008, s. 13.

přerušena Mnichovskou dohodou a posléze okupací Čech a Moravy. Touto cestou došlo k tomu, že Rakouské procesní předpisy z let 1895 až 1896 platily po celou dobu první i druhé republiky.

Za období nesvobody, za kterou se považuje podle ústavního dekretu prezidenta republiky č. 11 Úř. věstníku z 3. srpna 1944 o obnovení právního pořádku a podle vládního nařízení č. 31/1945 Sb. doba počínající dnem 30. září 1938 a končící dnem 4. května 1945, sice byly vydány pod různými názvy normy, a to též civilně-procesního obsahu, ale těmi není třeba se zabývat protože další vývoj procesního práva, a tedy i exekučního na našem území neovlivnily.¹² Z výše uvedeného je zřejmé, že předpisy, které byly přijaté recepční normou, zůstaly v platnosti krátce po skončení druhé světové války, konkrétně tedy do roku 1950.

Ukončení válečného konfliktu vytvořilo prostor pro zákonodárce, započalo snažení o znovuoobnovení právního státu v Československu. Zákon č. 142/1950 Sb., Občanský soudní řád, platný od roku 1951, byl vytvořen podle sovětského vzoru a upravoval jak nalézací řízení, tak rovněž i exekuční, nebo konkurzní řízení. Dosavadní exekuční a konkurzní řízení bylo v nesouladu s ideami socialisticky smýšlejícího zákonodárce, jenž apeloval na vysokou uvědomělost společnosti, která plní své závazky dobrovolně.

Totožná myšlenka doprovázela vznik zákona č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, který byl přijat roku 1963. Exekuční řízení se stalo součástí řízení nalézacího, bylo do nalézacího řízení včleněno a bylo vykonáváno jako druhý následný stupeň. Neméně významná byla nová právní úprava pro způsoby provádění exekuce, přednost před ostatními

¹² SCHELLEOVÁ I. A spol.: Exekuční řízení, Praha 2008, s. 14.

způsoby byl přiřčen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy. Pojem výkon rozhodnutí nahradil dosavadní označení exekučního řízení. Tvůrce občanského soudního řádu z roku 1963 předpokládal, že s postupujícím vývojem společnosti a s růstem uvědomění občanů se bude dobrovolné plnění uložených povinností stávat čím dál tím víc samozřejmostí.¹³

3.5 EXEKUCE DNES

Sametová revoluce přinesla revoluci do mnohých úrovní české společnosti, nebylo tomu jinak ani v oblasti práva. Právní řád psaný rukopisem pod vlivem socialistických ideálů bylo třeba zcela změnit a přizpůsobit novým společenským poměrům. V oblasti práva procesního byly vykonány mnohé významné úpravy. Zákon č. 519/1991 Sb. zavádí demokratické principy občanského soudního řízení, dále také dovolání, které nahradilo stížnost pro porušení zákona. Nutná pozornost byla směřována na výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, na příkázání pohledávky a na prodej movitých a nemovitých věcí. Novela výše uvedeného zákona doplnila zákonem č. 30/2000 Sb. úpravu předpokladů pro výkon rozhodnutí, institut prohlášení o majetku a nové způsoby výkonu rozhodnutí, jako je prodej podniku a prodej zástavy.

Zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech (Exekuční řád) znamenal pro náš právní řád zásadní průlom. Přijetí exekučního řádu bylo více než nutné, v České republice nepanoval nikterak příznivý stav pro vymáhání práva. To vedlo nejen k oslabení důvěry v soudní aparát, ale i obecně to ohrožovalo základy právního státu. Mezi novelizace, které nelze nezmínit, patří novelizace zákonem č. 296/2007

¹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, viz. TRIPES, A. Exekuce v soudní praxi: praktická příručka. 3. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. Str. 5.

Sb. a zákonem č. 347/2007 Sb. s účinností ke dni 01. 01. 2008, které čerpaly z poznatků z výkonu státního dohledu Ministerstvem spravedlnosti. Novelizované znění zákona označuje povinnosti soudního exekutora vůči ministerstvu a určuje dohledová oprávnění ministerstva. Zásadními změnami ovšem prošel i institut vykonavatele exekutora. Tento zaměstnanec soudního exekutora je nositelem oprávnění vykonávat úkoly, jež při výkonu rozhodnutí provádí podle občanského soudního řádu soudní vykonavatel. Nově platí pro náklady exekuce, že při výkonu exekuce prodejem nemovitosti nebo prodejem podniku jsou při rozvrhu rozdělované podstaty zařazeny do první skupiny pro uspokojení.

Prvního května 2004 vstoupila česká republika do Evropské Unie, čímž se mimo jiného zavázala k aplikaci nařízení Brusel I, které je v exekučním řízení přímo aplikovatelné při výkonu rozhodnutí v civilních a obchodních věcech, vydaných v členských státech. Při jeho aplikaci je nutno vycházet z principu přednosti komunitárního práva před právem národním a jen v otázkách nařízením neupravených postupovat podle ustanovení § 68a až 68c zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ustanovení EŘ, popř. OSŘ a dalších předpisů.¹⁴

¹⁴ Kasíková, M. In KASÍKOVÁ, M., Kučera, M. Plášil, Z., Šimka, V. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 205.

4 EXEKUČNÍ TITUL

Bez exekučního titulu nemůže být exekuce ani nařízena, proto považují za důležité věnovat samostatnou kapitolu právě pojmu exekuční titul. Exekučním titulem může být veřejná listina, která je vydaná orgánem k tomu oprávněným, je nositelem zákonné předepsané formy, a ukládá určité osobě určitým způsobem splnit uloženou povinnost v určité době.

Exekučním titulem může být:

- vykonatelné rozhodnutí soudu, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek (např. rozsudek, usnesení, platební rozkaz, směnečný a šekový platební rozkaz),
- vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek,
- vykonatelný rozhodčí nález,
- notářský zápis se svolením k vykonatelnosti nebo exekutorský zápis,
- vykonatelné rozhodnutí orgánu veřejné správy včetně platebních výměrů, výkazů nedoplatků ve věcech daní a poplatků a jiných rozhodnutí, jakož i vykonatelný smír,
- vykonatelné rozhodnutí a výkaz nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení,
- jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.¹⁵

¹⁵ Kasíková, M. In KASÍKOVÁ, M., Kučera, M. Plášil, Z., Šimka, V. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 115-116.

4.1 VYKONATELNOST EXEKUČNÍHO TITULU

Jak již bylo výše zmíněno, vykonatelný exekuční titul je základní podmínkou materiální povahy pro nařízení exekuce. Pouze listina bezvadného charakteru může nositelem účinků vykonatelného exekučního titulu. Exekuční titul musí v souladu se zákonem splňovat všechny stanovené nároky na formální i materiální úrovni a jen naplnění zákonné formálních i materiálních požadavků vede k vykonatelnosti exekučního titulu.

Vykonatelnost - v jednotě obou jejích stránek - lze ztotožnit s vlastností exekučního titulu, která ho činí způsobilým k nucenému uskutečnění cestou výkonu rozhodnutí. Nevykonatelnost rozhodnutí je důvodem pro zamítnutí návrhu, popřípadě pro zastavení exekuce, byla-li již nařízena. Neobsahuje-li exekuční titul všechny předpoklady materiální vykonatelnosti uvedené v § 261a odst. 1 o. s. ř., může podle něj být exekuce nařízena jen v případě, že chybějící údaje nebo údaje v něm uvedené nepřesně, nesrozumitelně nebo neurčitě lze dovést postupem podle § 261a odst. 2 a 3 o. s. ř.¹⁶

Formální stránku vykonatelnosti exekučního titulu reflektuje potvrzení (doložka) o vykonatelnosti exekučního titulu.¹⁷ Jedná se o atribut, jenž je vázán na určení časového údaje, kdy nastávají v právních vztazích účastníků řízení účinky příslušného právního aktu, tedy na určení kdy je subjekt, jemuž je ukládána povinnost, povinen ji splnit.

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 29. 05. 2007, sp. zn. 20 Cdo 1719/2006.

¹⁷ Kasíková, M. In KASÍKOVÁ, M., Kučera, M. Plášil, Z., Šimka, V. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 217.

4.2 EXEKUČNÍ TITUL A OBČANSKÝ SOUDNÍ ŘÁD

Co tedy považuje zákon a zákonodárce za možné exekuční tituly? Přesný a ukončený výčet veřejných listin, který by obsahoval všechny druhy exekučních titulů, neexistuje, a právě proto je i výčet v OSŘ pouze demonstrativním výčtem. Ustanovení § 251 OSŘ zahajuje šestou část OSŘ upravující výkon rozhodnutí, které říká, že neplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. Za taková rozhodnutí, podle kterých je přípustné návrh podat, je v tomto případě možno považovat veškeré formy rozhodnutí, jakými jsou rozsudky, usnesení, platební rozkazy, a to i směnečné a šekové platební rozkazy, zakládající povinnost plnit.

Pro úplnost uvádím, že ne všechna rozhodnutí soudu jsou soudně vykonatelná. Patří mezi ně pouze taková, která obsahují výrok znějící na plnění. Je evidentní, že není možné soudně nařídít výkon rozhodnutí určovací povahy, nebo rozsudek ukládající prohlášení vůle, rovněž pak není možné soudně vykonat žádné rozhodnutí tvořené pouze procesními výroky.

Podle ustanovení § 274 OSŘ považujeme za exekuční tituly:

- vykonatelná rozhodnutí soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení, pokud přiznávají právo nebo postihují majetek,
- vykonatelná rozhodnutí ve správním soudnictví,
- vykonatelná rozhodnutí rozhodčích komisí a smírů jimi schválených,
- vykonatelná rozhodnutí státních notářství a dohod jimi schválených, notářské a exekutorské zápisy se

svolením vykonatelnosti sepsaných podle zvláštních zákonů,

- vykonatelná rozhodnutí orgánů veřejné správy včetně platebních výměrů, výkazů nedoplatků ve věcech daní a poplatků a jiných rozhodnutí, jakož i vykonatelné smíry,
- vykonatelná rozhodnutí a výkazy nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení,
- rozhodnutí orgánů Evropských společenství, jiná vykonatelná rozhodnutí, schválené smíry a listiny, jejichž soudní výkon připouští zákon.¹⁸

4.3 EXEKUČNÍ TITUL A EXEKUČNÍ ŘÁD

Druhy exekučních titulů jsou rovněž vymezeny v ustanovení § 40 EŘ, i ony mohou být tedy podkladem pro nařízení výkonu exekučního řízení. Povaha EŘ je, co se týče vymezení exekučních titulů, oproti OSŘ odlišná, exekuční tituly jsou zde vymezeny taxativním výčtem. Naopak platí, tak jako tomu bylo u předcházejících exekučních titulů, že na každém exekučním titulu musí být vyznačena doložka vykonatelnosti. Orgán, který exekuční titul vydal, vystaví i doložku vykonatelnosti, u smíru dohod pak tedy opatří doložku vykonatelnosti ten orgán, který smír schválil.

Exekučním titulem dle ustanovení § 40 EŘ je:

- vykonatelné rozhodnutí soudu, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek,

¹⁸ Dle ustanovení § 274 OSŘ.

- vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek,
- vykonatelný rozhodčí nález, notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zvláštního právního předpisu nebo exekutorský zápis podle § 78 písm. a),
- vykonatelné rozhodnutí orgánu veřejné správy včetně platebních výměrů, výkazů nedoplatků ve věcech daní a poplatků a jiných rozhodnutí, jakož i vykonatelný smír,
- vykonatelné rozhodnutí a výkaz nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení, jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.¹⁹

¹⁹ Dle ustanovení § 40 EŘ.

5 EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ

Exekuce je provedením soudního rozhodnutí, kterým soud pověřil soudního exekutora. Soud exekuci zahájí vydáním usnesení o nařízení exekuce. Exekuce prováděná soudním exekutorem přináší věřiteli větší výhody. Soudní exekutor může v jednom řízení provádět exekuci více způsoby, může současně vydávat více exekučních příkazů. Věřitel není nucen sám dohledávat majetek dlužníka.²⁰ Těmito slovy je zkráceně definována exekuce na stránkách exekutorské komory České republiky. Následující kapitola seznámí čtenáře hlouběji s exekučním řízením.

5.1 PŘEDPOKLADY EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ

Zahájení exekučního řízení je vázáno na den doručení návrhu na nařízení exekuce exekutorovi nebo exekučnímu soudu a exekuční řízení trvá po dobu, dokud není ukončeno zastavením nebo pokud povinný nesplnění uloženou povinnost. Průběh a doba trvání exekučního řízení se liší dle typu, charakteru a výše pohledávky povinného a rovněž jeho finanční situaci.

Exekuce na majetek povinného může být nařízena, jen pokud jsou splněny určité podmínky. Než tedy přistoupíme ke zkoumání samotného exekučního řízení, budeme se věnovat právě těmto předpokladům pro zahájení exekučního řízení. V podstatě se jedná o činnost obdobnou té, jako když soud rozhoduje o nařízení výkonu rozhodnutí. Postavení EŘ jako speciálního předpisu ve vztahu k OSŘ je evidentní i v případě ověřování procesních podmínek, neboť EŘ přímo neupravuje tyto předpoklady. Návrh na nařízení exekuce nebo např. příslušnost exekučního soudu patří mezi několik

²⁰ Webový odkaz: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/907-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-exekucich-ale-bali-jste-se-zeptat-8-dil-omezeni-dvojkolejnosti-12-11-2012?w=> ze dne 25. 11. 2012.

výjimek. Pokud jsou procesní podmínky upraveny právě v EŘ, soud se řídí přednostně jimi. Zbylé podmínky upravené v OSŘ nelze opomenout. Exekuční soud se musí na základě odkazu v ustanovení § 52 odst. 1 EŘ zabývat rovněž i jimi.

Samotný návrh na nařízení exekuce je základní a současně nejpodstatnější podmínkou pro nařízení exekučního řízení. Institutu návrhu na nařízení exekuce bude tématem celá jedné podkapitoly, s ohledem na tuto skutečnost budou následující řádky prozatím věnovány ostatním podmínkám exekučního řízení. Mezi další procesní podmínky patří pravomoc soudu (§ 7, § 274 OSŘ), věcná příslušnost exekučního soudu (§ 45 odst. 1 EŘ), překážka věci zahájené (§ 83 OSŘ), překážka věci rozsouzené (§159 a odst. 5 OSŘ) a způsobilost být účastníkem řízení (§ 19 OSŘ). Výše uvedené procesní podmínky spadají do kategorie neodstranitelných. Z toho je patrné, že pokud zjistí soud, že v řízení chybí některá z takových podmínek, bude řízení o návrhu na nařízení exekuce zastaveno.²¹ Naopak pokud není splněna některá z odstranitelných podmínek, mezi které řadíme procesní způsobilost účastníka řízení (§ 20 OSŘ) a nedostatek plné moci (§ 28 OSŘ), zpravidla soud nechá řízení pokračovat, ovšem nemůže rozhodnout o věci samé. Pokud by se nepodařilo odstranit nedostatek řízení odstranit, soud řízení zastaví.²²

5.2 PRAVOMOC A PŘÍSLUŠNOST SOUDU

Mezi neodstranitelné podmínky řízení je zařazena pravomoc exekučního soudu. Pravomoc je soudům v civilním řízení obecně dána ve věcech vyplývajících z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů.²³ Pravomoc soudu

²¹ Dle ustanovení § 104 odst. 1 OSŘ.

²² Dle ustanovení § 104 odst. 2 OSŘ.

²³ Dle ustanovení § 7 OSŘ.

pro výkon rozhodnutí je odvozena od povahy rozhodnutí, o jehož výkon má jít, jejich výčet je k nalezení v ustanovení § 274 OSŘ. EŘ neobsahuje ustanovení, která by upravovala pravomoc soudu v exekučním řízení, to je také důvodem, proč se používají ustanovení OSŘ. Ačkoliv EŘ přímo neoznačuje žádný způsob, jak určit pravomoc soudu, přesto existuje určitý odkaz. Nicméně určité vodítko v EŘ k určení pravomoci soudu existuje, i když jej zákon takto přímo neurčuje. Tím je myšleno, již výše v textu zmiňované, ustanovení § 40 EŘ, které vymezuje přípustné exekuční tituly pro exekuční řízení.

Pokud věc nenáleží do pravomoci soudu, soud je povinen postoupit věc po právní moci usnesení o zastavení řízení příslušnému orgánu. Řízení musí být zastaveno a současně je nutné, aby bylo v usnesení o zastavení řízení rozhodnuto, kterému orgánu se věc postupuje. V praxi se nestává často, že by docházelo k pochybnostem o pravomoci soudu v exekučním řízení.

Věcná příslušnost exekučního soudu dle ustanovení § 45 odst. 1 EŘ je dána obdobně jako v řízení o výkon rozhodnutí okresním soudům. Tyto soudy mají pravomoc rozhodovat v prvním stupni, funkčně příslušným soudem pro rozhodování o odvolání je následně soud krajský. Věcnou příslušnost posuzuje soud v průběhu celého řízení. Z jejího případného nedostatku je povinen vždy vyvodit důsledky. Nedostatek věcné příslušnosti je tedy nedostatkem podmínky řízení neodstranitelným.²⁴ Soud, který je věcně nepřislušný, musí postupovat v souladu s ustanovením § 104a OSŘ, tj. vyslovit svou věcnou nepřislušnost a rozhodnout o postoupení věci soudu věcně příslušnému. Usnesení, jímž byla exekuce

²⁴ Kurka, V. In KURKA, V., Drápal, L. Výkon rozhodnutí v soudním řízení. 1. vydání, Praha: Linde, 2004. str. 217.

nařízena věcně nepřislušným soudem, lze úspěšně napadnout odvoláním z důvodu dle § 205 odst. 2 písm. a) OSŘ.²⁵

Exekučním soudem místně příslušným je obecný soud povinného. Pokud je povinným fyzická osoba a má bydliště na více místech, jsou místně příslušnými všechny soudy, v jejichž obvodu povinný bydlí a chová úmysl se tam zdržovat trvale. Kdyby takový povinný neměl bydliště v ČR a ani se zde nezdržoval, je příslušným soud, v jehož obvodu povinný vlastní majetek. Za předpokladu, že by měl povinný majetek v obvodě několika soudů, byl by příslušný takový soud, jakému by byla jako prvnímu doručena žádost exekutora o udělení pověření nebo návrh na nařízení exekuce.²⁶ Pokud je povinný právnickou osobou, místní příslušnost náleží soudu, v jehož obvodu má povinný sídlo. Místně příslušným je také soud, v jehož obvodu má povinná právnická osoba majetek, jestliže nemá sídlo v České republice.²⁷ Ke komplikacím může dojít, pokud jde o určení místní příslušnosti pro nařízení exekuce k vydobytí výživného pro nezletilé děti. Nejvyšší soud rozhodl svým stanoviskem, že místně příslušným soudem je i pro nařízení exekuce k vydobytí výživného pro nezletilé děti soud, v jehož obvodu má bydliště povinný.²⁸ Tady si můžeme povšimnout rozdílů oproti právní úpravě v OSŘ, protože dle § 252 odst. 3 je místně příslušný soud, v jehož okrsku má bydliště nezletilý. Místní příslušnost je zkoumána soudem do okamžiku vydání usnesení o nařízení exekuce, později se posuzuje jen na základě námítky povinného. Za situace, kdy by byl návrh na nařízení exekuce doručen soudu místně

²⁵ Kučera, Z. In KASÍKOVÁ, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 164.

²⁶ Dle ustanovení § 45 odst. 2 EŘ.

²⁷ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpj 200/2005, bod III.

²⁸ TRIPES, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 766.

nepříslušnému, je takový soud povinen neprodleně podstoupit návrh soudu příslušnému, současně veškeré účinky zahájení exekučního řízení zůstávají zachovány. O tom, že není místně příslušný (a kterému soudu se věc postupuje jako místně příslušnému), soud rozhodne usnesením, které doručí oprávněnému i povinnému; povinnému však nejdříve s usnesením o nařízení exekuce, ledaže by dřívějším doručením nebyl zmařen účel exekuce.²⁹ Nedostatek podmínky v řízení, jakým je nedostatek místní příslušnosti soudu, je odstranitelný již tím, že marně uplyne doba, po kterou takováto šetření soud provádí. Není nutné přijímat ani žádná opatření, která za jiných okolností zákon předepisuje.

5.3 PŘEKÁŽKA VĚCI ZAHÁJENÉ A VĚCI PRAVOMOCNĚ ROZHODNUTÉ

Otázka litispendence, jinak otázka věci zahájené, v EŘ se touto problematikou zabývá ustanovení § 35 odst. 3. Podle tohoto ustanovení zabraňuje zahájení exekučního řízení tomu, aby pro tentýž nárok bylo zahájeno nebo probíhalo jiné další exekuční řízení. O tutéž věc jde tehdy, pokud mezi týmiž účastníky již byl k vymožení stejné pohledávky (její části) přiznané týmž exekučním titulem výkon způsobem, který oprávněný znovu navrhuje na shodný předmět výkonu, pravomocně nařízen, a trvají, dokud nebyl zastaven nebo jiným způsobem skončen.³⁰ Pokud tedy již byla exekuce nařízena, není možné nařídit do jejího pravomocného ukončení v téže věci exekuci další. Pokud by oprávněný podal návrhů na nařízení exekuce ve shodné věci více, soud

²⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpj 200/2005, bod III.

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 09. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1751/2002.

by rozhodl, jaký exekuční úřad bude návrhem pověřen.³¹ Překážka litispendence se neuplatní, pokud by došlo ke konfliktu nařízení exekuce a nařízení výkonu rozhodnutí. Avšak v tomto případě nemůže soudní exekutor vydat exekuční příkaz, kterým by postihoval shodnou majetkovou hodnotu jako výkon rozhodnutí a naopak.³² Jedná se zcela o jiný případ, když dojde ke konfrontaci exekuce dle EŘ a exekuce dle např. daňového řádu. Při takovou situaci je nutné postupovat v souladu s ustanoveními zákona č. 119/2001 Sb., kdy se pokračuje té exekuci, ve které byly jako první vykonány úkony postihující tyto hodnoty.

Ustanovení § 129 EŘ dává oprávněnému možnost podat se souhlasem soudu návrh na nařízení exekuce i v okamžiku, kdy již probíhá výkon rozhodnutí na základě usnesení soudu o nařízení exekuce vydaného před účinností EŘ a pohledávka oprávněného nebyla dosud kompletně uspokojena. Bez podrobnějšího pohledu na tuto situaci by se mohlo zdát, že podání návrhu na nařízení exekuce je v rozporu s překážkou věci rozhodnuté. Ovšem nemusí tomu tak být, stačí, aby exekuční příkaz postihoval jiný majetek. Pak je překážka *res iudicata* zcela vyloučena.

Dokonce podle ustanovení § 44 odst. 2 EŘ nařízení exekučního řízení, pokud probíhá řízení o soudní výkon rozhodnutí dle OSŘ, nemá za následek vznik překážky věci zahájené. Podstatné pro posouzení věci s ohledem na § 83 OSŘ je až samotný obsah exekučního příkazu. Soudní exekutor určuje totiž až samotným obsahem příkazu, jak bude exekuce probíhat a teprve až se seznámením onoho obsahu příkazu bude možno zkoumat případnou shodnost způsobu postižení majetku povinného a totožnost předmětu, jehož se soudní výkon, resp. exekuce, bude týkat. Z uvedeného je zcela

³¹ Dle ustanovení § 35 odst. 4 EŘ.

³² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 09. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1751/2002.

zřejmé, že podmínky exekučního řízení z hlediska existence překážky řízení zahájeného nebo věci pravomocně rozhodnuté nemohou být dotčeny pouhým nařízením exekuce, ale teprve vydáním samotného exekučního příkazu.

5.4 ÚČASTNÍCI EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ

Ustanovení § 36 odst. 1 EŘ označuje jako účastníky řízení oprávněného a povinného. Účastníkem řízení ovšem může být jediné osoba, která splňuje podmínku způsobilosti být účastníkem řízení dle ustanovení § 19 OSŘ, tedy pokud je způsobilá nabývat práva a povinnosti. Na rozdíl od toho můžeme vymežit způsobilost jednat před soudem samostatně, tedy způsobilost procesní v souladu s ustanovením § 20 OSŘ. Procesní způsobilost vyjadřuje, v jakém rozsahu má účastník řízení způsobilost vlastními úkony nabývat práv a povinností. Nejedná se o neodstranitelnou podmínku řízení, pokud je jeden z účastníků procesně nezpůsobilý. Tento nedostatek je možné jednoduše zhojit pomocí institutu zastoupení účastníka dle § 22 až 35a OSŘ.

Zvláštní postavení mají v exekučním řízení manželé. Pokud je exekuce zaměřena na věci, práva či majetkové hodnoty patřící do společného jmění manželů, je automaticky účastníkem řízení ohledně tohoto majetku rovněž i manžel povinného. Manžel povinného se stává účastníkem řízení i za situace, kdy je při exekuci vymáhána pohledávka vzniklá za manželství jen jednomu z manželů. Smlouvy zužující společné jmění manželů, nebo smlouvy, jejichž vznik je určen datem zániku manželství, nejsou zohledněny při výkonu exekuce. Rovněž platí, že účastníkem řízení je i manžel rozvedený, pokud exekuce postihuje majetkové hodnoty patřící do zaniklého, avšak stále ještě nevyřádaného společného jmění. Manžel v takové pozici se může bránit podáním odvolání proti usnesení o nařízením exekuce a postihne-li

exekuční příkaz konkrétní věc v jeho vlastnictví, je manžel povinného oprávněn podat dle ustanovení dle § 267 OSŘ excindační žalobu.

Postavení účastníka řízení mohou získat i jiné osoby. Avšak může se tak stát jen v určité fázi řízení. Dle zákona se jedná např. o peněžní ústav, plátce mzdy, dlužníka povinného či spoluvlastníka exekucí postižené věci. I samotný soudní exekutor se stává v určitém okamžiku účastníkem. Jedná se o tu část řízení, v němž je rozhodováno o jeho nároku na odměnu a na náhradu hotových výdajů.

5.5 NÁVRH NA NAŘÍZENÍ EXEKUCE

Dispoziční zásada ovládá počátek exekučního řízení. Nejvýrazněji je tato skutečnost pozorovatelná na samotném počátku celého procesu vymáhání pohledávky. Řízení je možné nařídit pouze na návrh oprávněného nebo toho, na něhož přešlo či bylo převedeno právo vyplývající z exekučního titulu. Den zahájení exekučního řízení je dnem, kdy byl návrh na nařízení exekuce doručen exekutorovi nebo exekučnímu soudu. Ustanovení § 38 EŘ určuje obligatorní náležitosti návrhu na nařízení exekuce, tj. označení:

- exekutora - jméno, příjmení, sídlo úřadu
- exekučního soudu - není vyžadováno v případě podání návrhu prostřednictvím soudního exekutora
- toho, kdo podává návrh, jaké věci se návrh týká, podpis, datace, v případě zastoupení přiložená plnou moc
- účastníků - jméno, příjmení, bydliště, procesní postavení, u PO firma či název, sídlo a IČ
- exekučního titulu

- vymáhané povinnosti, která musí být v souladu s exekučním titulem
- příloh - stejnopis nebo úředně ověřenou kopii exekučního titulu s doložkou vykonatelnosti

Je-li podání vadné, soud či soudní exekutor do 15 dnů od doručení vyzve oprávněného, nechť návrh doplní, nebo opraví. Pro tento účel mu určí lhůtu a poučí oprávněného o tom, jakým způsobem má být návrh doplněn či opraven. Kdyby tak oprávněný neučinil ve stanovené lhůtě, soud by pak sám nebo na návrh exekutora řízení zastavil.³³

Zákon omezuje oprávněného k podání návrhu na nařízení exekuce pod podmínkou dobrovolného nesplnění povinnosti uložené exekučním titulem ze strany povinného.³⁴ Tato skutečnost není při nařizování exekuce soudem zkoumána. A naopak mohou být hodnoceny při případném řízení o zastavení exekuce.³⁵

5.6 NAŘÍZENÍ EXEKUCE

Návrh na nařízení exekuce může být oprávněným podán buď přímo u soudního exekutora, či u exekučního soudu dle § 45 EŘ. Pokud byl návrh na nařízení exekuce podán u exekutora, běží exekutorovi 15 denní lhůta k předložení návrhu s exekučním titulem exekučnímu soudu. Současně předkládá žádost soudu o udělení pověření k provedení exekuce. Otázkou, zda jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce, je povinen zabývat se soud. Soud tak musí mimo jiné zkoumat, zda je exekuční titul vydaný orgánem, do jehož pravomoci věc náleží, materiální a formální vykonatelnost, věcnou legitimaci oprávněného a povinného, zda vymáhané právo není

³³ Dle ustanovení § 39 EŘ.

³⁴ Dle ustanovení § 37 odst. 2 EŘ.

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 08. 1965, sp. zn. 5 Cz 57/65

prekludováno, nebo např. je-li exekuce navrhována v takovém rozsahu, který postačuje k uspokojení oprávněného.³⁶ Ovšem již nesleduje a ani není oprávněn posuzovat věcnou stránku rozhodnutí, na jehož základě má být exekuce nařízena. Pokud exekuční soud shledá podmínky pro nařízení exekuce za splněné, je povinen do 15 dnů od doručení návrhu na nařízení exekuce pověřit usnesením exekutora k provedení exekuce. O způsobu, jakým má být exekuce provedena, soud nerozhoduje.³⁷ Za situace, kdyby nebyly splněny všechny stanovené podmínky pro zahájení řízení, soud zamítne návrh, anebo řízení o návrhu na nařízení exekuce zastaví, pokud návrh neobsahující všechny náležitosti, nebyl ani přes výzvu soudem opraven, či doplněn. Zároveň soud rozhodne o nákladech řízení. Dle ustanovení § 264 odst. 2 OSŘ může soud také rozhodnout místo o nařízení exekuce o zamítnutí návrhu na nařízení exekuce z důvodu nemožnosti ani částečného uspokojení pohledávky oprávněného.³⁸

Usnesení o nařízení exekuce se doručuje exekutorovi, oprávněnému, povinnému a orgánu, který je pověřen vedením centrální evidence exekucí. Doručuje se rovněž orgánům určeným k vedení evidence právnických osob, katastrálnímu úřadu, v jehož obvodu působnosti se nachází sídlo soudu, jenž exekuci nařídil a dalším osobám.³⁹ Usnesení o nařízení exekuce nesmí být doručeno povinnému dříve než exekutorovi nebo oprávněnému. Zákaz nakládat se svým majetkem nastává povinnému ze zákona doručením usnesení, tj. účinky generálního inhibitoria. Bavíme-li se o majetku, jedná se veškerý majetek povinného, včetně majetku patřícího do

³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 05. 2005, sp. zn. 20 Cdo 245/2004.

³⁷ Dle ustanovení § 44 odst. 2 EŘ.

³⁸ HLAVSA, Petr. Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb.: s poznámkami a prováděcími předpisy. 3. aktualizované vydání podle stavu k 01. 04. 2008. Praha: Linde, 2008, str. 72.

³⁹ Zde má zákon na mysli osoby poskytující součinnost dle § 33.

společného jmění manželů, vyjma majetku pro běžnou obchodní činnost, majetku k uspokojování životních potřeb, k udržování a správy majetku. Povinný nesmí nakládat a nikterak zužovat svůj majetek na základě doručeného usnesení, to vše s poučením, že všechny takové úkony, vyjma uvedených výše, jsou absolutně neplatné.⁴⁰

Usnesení o nařízení exekuce musí v souladu s EŘ obsahovat zákonité náležitosti. V usnesení musí být zjevné označení soudu, který pověřil exekutora provedením exekuce, označení exekutora, exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, resp. osoby, která ho vyhotovila, dále pak označení povinnosti, jež má být exekucí vymáhána, včetně označení povinnosti k úhradě nákladů exekuce a konečně podpis soudce a poučení o odvolání. Povinnému je dána možnost podat odvolání ve lhůtě 15 dní od doručení usnesení.⁴¹ Samozřejmě se může odvolat i oprávněný v situaci, kdyby byl návrh na nařízení exekuce zcela nebo částečně zamítnut. Odvolání je nutné podat u soudu, proti jehož rozhodnutí je určeno. V odvolání lze namítat jen skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce. Ve vztahu generálnímu inhibitoriu nemá odvolání odkladný účinek.

I bez návrhu na nařízení exekuce exekutor po doručení usnesení o nařízení činí úkony směřující k jejímu provedení.⁴² Již bylo několik řádků výše uvedeno, že soud v usnesení o nařízení exekuce neurčuje exekutorovi způsob, jak má při exekuci postupovat. Způsob provedení je plně v kompetenci exekutora. Exekutor má na základě ustanovení o součinnosti dle § 33 a § 50 EŘ a na základě prohlášení o majetku povinného dle § 53 EŘ nejucelenější informace a majetkovém stavu povinného, a proto dokáže zvolit sám

⁴⁰ KOMÁREK J. Činnost soudních exekutorů. Jurisprudence 2005. čís. 3. str. 18-20.

⁴¹ Dle ustanovení § 204 odst. 1 OSŘ.

⁴² Dle ustanovení § 46 EŘ.

nejefektivnější provedení exekuce. Dokud nezanikne pověření exekutora, činí exekutor veškeré úkony. Taková situace nastane, pokud soud rozhodne o vyloučení exekutora, anebo pokud je pověřen provedením exekuce jiný exekutor. Za takové situace ovšem nemůže dojít k přerušení, nebo skončení exekuce. Pověřen je jiný exekutor a exekuce zcela kontinuálně pokračuje. O okolnostech, kdy dochází k ukončení exekuce i pověření exekutora, bude pojednáno v subkapitole zabývající se ukončením exekuce.

V této fázi řízení jedná soudní exekutor relativně samostatně. Soud zasahuje do postupu exekutora jen v místech, kde je k tomu na základě exekučního řádu soud výslovně zmocněn. Takové situace nastávají kupříkladu při rozhodování o odkladu, zastavení exekuce, nebo o ustavování opatrovníka či ukládání pokut.

Ustanovení § 50 odst. 2 EŘ říká, že exekutor může povinného vyzvat ke splnění své povinnosti dobrovolně. Pokud tak neučiní povinný, soudní exekutor začne prověřovat jeho majetkovou situaci, aby mohl zvolit nejvhodnější způsob provádění exekuce. Exekutor vydá odpovídající exekuční příkaz. V tento moment se musí exekutor zachovat v souladu s ustanovením § 47 a zvolit takový způsob exekuce, který bude nejvhodnější, především s ohledem na výši závazků povinného.

Není výjimkou, že dochází k souběhu několika exekučních příkazů postihujících majetek povinného. Když soudní exekutor vydá vícero exekučních příkazů, může se povinný bránit proti nepřiměřenému rozsahu exekuce návrhem na částečné zastavení exekuce dle ustanovení § 268 odst. 4 OSŘ, respektive návrhem na odklad exekuce dle ustanovení § 266 odst. 2 OSŘ.⁴³ Dochází zde ke střetu zájmu oprávněného na rychlém a efektivním vymožení pohledávky (společně se

⁴³ Usnesení MěS v Praze ze dne 18. 03. 2003, sp. zn. 14 Co 98/2003.

zájmy exekutora) a ochrany povinného vyjádřené zásadou přiměřenosti. Soudní exekutoři často uplatňují praxi, kdy v zájmu rychlosti řízení vydávají exekuční příkazy ještě před tím, nežli unesení o nařízení exekuce nabude právní moci. Zákon takový postup nevyklučuje, avšak EŘ říká, že exekuce se dle exekučního příkazu provede až po vyznačení právní moci usnesení o nařízení exekuce. Může tak např. dojít k situaci, kdy exekutor vydá exekuční příkaz k výplatě z účtu u peněžitého ústavu a s ohledem na skutečnost, že dejme tomu, není znám trvalý pobyt povinného, není možné povinnému doručit unesení o nařízení exekuce, a tudíž nemůže nabýt právní moci. Přesto takový postup má důležitý význam, neboť účinkem exekučního příkazu, který exekutor doručí nejdříve bankovnímu ústavu, je, že dojde k blokaci účtu povinného. Není proto zcela vyloučené, že by se mohl povinný poprvé dozvědět o skutečnosti vedení exekuce proti jeho osobě až zprostředkovaně po vydání exekučního příkazu a navíc právě, dle uvedeného příkladu, od banky, neboť povinnému nesmí být doručeno usnesení dříve než peněžnímu ústavu⁴⁴ a soudní exekutor může povinnému doručit exekuční příkaz až za stavu, kdy je prokazatelně ověřeno převzetí exekučního příkazu peněžním ústavem. Takový postup je očividně pozitivní povahy, neboť vede k motivaci povinného k určité aktivitě řešit svou nepříznivou situaci a pro zaměstnance exekutorského úřadu navíc vytváří další cestu, jak seznámit povinného se stavem, ve kterém se nachází. Na druhou stranu při uplatnění tohoto postupu v některých případech může dojít k vytvoření nepřiměřených majetkových potíží povinnému. Pokud by uznal exekutor za vhodné, může se exekutor v takovém případě rozhodnout vydaný exekuční příkaz zrušit.

⁴⁴ Dle ustanovení § 304 odst. 2 OSŘ.

Opravné prostředky proti exekučnímu příkazu nejsou přípustné. Jedinou procesní obranou povinného proti exekučnímu příkazu zůstává jen podání návrhu na zastavení exekuce. Pro třetí osoby, v případě že exekuční příkaz postihuje jejich majetek, platí, že mohou uplatnit své právo bránit se za pomoci excindační (vylučovací) žaloby dle ustanovení § 267 OSŘ. K exekučnímu příkazu je nerozlučně vázán účinek speciálního inhibitoria. Majetek povinného, jenž je postižen exekučním příkazem, nemůže povinný převést na nikoho jiného nebo s ním jinak nakládat. Pak by se jednalo o úkon, který by byl neplatný. Pro situace, kdy u určitého způsobu exekuce vystupuje i dlužník povinného, je výše uvedené speciální inhibitorium doplněno o arrestatorium (např. u srážek ze mzdy). Při doplnění o arrestatorium nesmí dlužník povinného nakládat s pohledávkou povinného v rozsahu vymáhané částky. O vzniku tohoto stavu musí být povinný, popřípadě poddlužník (plátce mzdy), exekučním příkazem informován.

Exekuční příkaz je vystaven vždy v písemné formě a doručuje se oprávněnému, povinnému a dalším osobám, kterých se exekuce v závislosti na zvoleném způsobu vymáhání dotýká. Obsahové náležitosti exekučního příkazu jsou:

- označení soudu, který rozhodl o nařízení exekuce
- označení exekutora, který je pověřen provedením exekuce
- exekuční titul a orgán, který jej vydal, nebo osobu, která jej vyhotovila
- označení účastníků
- označení povinnosti, která má být exekucí vymožena
- způsob provedení exekuce
- označení osob, kterým se doručuje exekuční příkaz

- výrok, poučení o odvolání, den a místo jeho vyhotovení a podpis exekutora⁴⁵
- Exekuční řád stanoví, že exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí dle občanského soudního řádu. To znamená, že tam, kde právní předpisy spojují právní účinky s tím, že bylo vydáno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí postihující určitá majetek nebo určující způsob výkonu rozhodnutí, nastávají vydáním exekučního příkazu stejné právní následky.⁴⁶

5.7 SOUČINNOST

Je zcela nepravděpodobné, že by měl soudní exekutor po doručení usnesení o nařízení exekuce informace o stavu majetku povinného. Soudní exekutor má možnost zvolit co nejefektivnější způsob provedení exekuce, avšak aby tak mohl učinit, bylo nutné přidělit určitým subjektům povinnost poskytovat exekutorovi na písemnou žádost informace o majetkových poměrech povinného. Obecný seznam těchto osob je určen ustanovením § 33 odst. 1 EŘ, jenž je uvozen nadpisem součinnost třetích osob. Osobami, které jsou povinny být v součinnosti s exekutorským úřadem, jsou soudy, orgány státní správy a samosprávy, obce a jejich orgány, notáři, právnické a fyzické osoby, pokud rozhodují o právech a povinnostech a jsou jim známy z úřední činnosti informace o majetku povinného. Zákon exaktně konkretizuje výčet těchto subjektů a rovněž specifikuje informace, které jsou povinny exekutorovi na jeho žádost poskytnout. Je nutné uvést, že výčet subjektů je pouze demonstrativní a exekutor tedy může požádat o součinnost i osoby jiné než jsou ty zákonem uvedené.

⁴⁵ Dle ustanovení § 48 EŘ.

⁴⁶ Kasíková, M. In KASÍKOVÁ, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 173.

Žádost exekutora musí mít písemnou formu. V některých případech ji lze od 01. 04. 2004 nahradit elektronickou formou, konkrétně jde o osoby uvedené v ustanovení § 33 odst. 3. Snahou novelizace bylo snížit administrativní náročnost vázanou na podávání žádostí v písemné formě a celkově dosáhnout rychlejšího procesu lustrací. Soudní exekutor je nucen k žádosti doložit usnesení o nařízení exekuce. Nemá-li dostatek kopií usnesení, např. již všechny soudem zaslaná usnesení vyčerpá pro účely součinnosti, postačí kopie ověřená kanceláří soudního exekutora dle Kancelářského řádu.⁴⁷ Když je žádost o součinnost třetím osobám doručena, jsou povinny ji vyřídit bez zbytečných odkladů, a to bezplatně.⁴⁸ Neposkytnou-li požadovanou informaci, odpovídají exekutorovi a oprávněnému za škodu, která jim tak vznikne. Mimo to může soud, podá-li návrh exekutor, uložit pořádkovou pokutu dle ustanovení § 53 OSŘ.⁴⁹ Je třeba také uvést, že povinné subjekty se nemohou odvolávat na povinnost mlčenlivosti. Na druhou stranu smějí poskytovat pouze informace o majetku povinného, nebo také o jeho dlužnících. Naopak je tedy vyloučeno sdělovat informace např. o věřitelích povinného.

Podle ustanovení § 33a EŘ je Ministerstvo vnitra povinno poskytovat pro potřeby výkonu exekucí údaje z centrální evidence obyvatel, případně dále z registru rodných čísel. S ohledem na to, že se jedná o citlivá data, jsou úzce spjata nejen s povinností mlčenlivosti, ale exekutor a případně pověření zaměstnanci exekutorského úřadu mají oprávnění zpracovávat a nakládat s těmito daty

⁴⁷ SJ 64/2004 in KURKA, V. Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce. Praha: ASPI, 2005, str. 258.

⁴⁸ Dle ustanovení § 34 odst. 1 EŘ a dále § 9 odst. 2 písm. c) zákona č. 638/1992 Sb., o správních poplatcích, podle něhož jsou exekutoři pro účely exekuční činnosti od správních poplatků osvobozeni

⁴⁹Dle ustanovení § 34 EŘ.

pouze v rozsahu jejich zákonného oprávnění a po absolvování vstupního školení.⁵⁰

Mimo exekutora je na výsledku exekuce zainteresován především hlavně oprávněný a vzhledem k tomuto faktu, uděluje zákon exekutorovi možnost vyzvat k součinnosti právě i oprávněného. Oprávněný tak může navrhnout způsob provedení exekuce, či označit plátce mzdy povinného atd.⁵¹. Avšak povinnost tyto údaje sdělit oprávněný nemá, nehledě na skutečnost že je ani nemusí znát. Proto oprávněnému nehrozí žádný postih při odepření součinnosti. Avšak za určité situace může soud uložit v souladu s ustanovením § 89 EŘ oprávněnému povinnost uhradit náklady exekučního řízení.

Jiný postup, jak může exekutor nalézt informace o majetkovém stavu povinného, je institut prohlášení o majetku. Jestliže bylo již dříve provedeno prohlášení o majetku, je exekutor oprávněn nahlédnout do soudního spisu. Pokud se tak ještě nestalo, má exekutor právo navrhnout soudu, aby předvolal povinného k prohlášení o majetku. Po podání návrhu na prohlášení majetku soud ve lhůtě 15-ti dní od doručení návrhu buď vyhoví, nebo ho usnesením zamítne.⁵² S ohledem na to že existují efektivnější prostředky, které dle EŘ slouží exekutorovi ke zjištění majetku povinného, se takovýto postup v praxi často neobjevuje.

Ustanovení § 50 odst. 2 EŘ také pojednává o institutu prohlášení o majetku. V tomto ustanovení se ovšem jedná o neformalizovanou formu součinnosti povinného. Ačkoliv může být smysl úpravy obou prohlášení o majetku totožný, tedy

⁵⁰ Povinnosti při zpracovávání osobních údajů pomocí programového vybavení a písemností s osobními údaji upravuje Stavovský předpis Exekutorské komory ČR ze dne 10. 08. 2004, kterým se stanoví postup soudních exekutorů, popř. pověřených zaměstnanců exekutorských úřadů při plnění úkolů souvisejících se zpracováním osobních údajů vedených v informačním systému Centrálního registru evidence obyvatel.

⁵¹ Dle ustanovení § 50 odst. 1 EŘ.

⁵² Dle ustanovení § 53 EŘ.

identifikovat majetek nezprostředkovaně přímo od osoby povinného, nejedná se fakticky o identický prostředek. Zákon neurčuje, jak by měl exekutor v případě prohlášení o majetku dle § 50 odst. 2 EŘ jednat nebo jaké náležitosti by mělo prohlášení obsahovat. Povinný rovněž není vázán povinností na tuto výzvu reagovat. Běžně tedy dochází k tomu, že exekutor povinnému zasílá současně s usnesením o nařízení exekuce formulář k Prohlášení o majetku. Ve formuláři exekutor žádá formou prohlášení povinného ve smyslu § 53 odst. 2 EŘ o sdělení majetku movitého, nemovitého, plátce mzdy povinného, bankovních účtech povinného. Takový postup je však rozdílný od postupu soudu, který jedná v souladu s ustanovením § 260e OSŘ výsledkem povinného o prohlášení o majetku. Soud je povinen sepsat protokol o prohlášení o majetku a identifikovaný seznam majetku tvoří přílohu tohoto protokolu.

5.8 UKONČENÍ EXEKUCE, ODKLAD EXEKUCE

Kdy dochází k ukončení exekuce a za jakých podmínek? V EŘ nenalezneme ucelenou upravu tak, jak by mohlo být zřejmě vhodné, ale jednotlivá kdy a jak jsou roztroušeny v řadě ustanovení exekučního řádu a v souladu s odkazem § 52 odst. 1 EŘ i v OSŘ. Je samozřejmé, že z pohledu oprávněného je nejžádanější stav, kdy by byla exekuce skončena úspěšným vynucením povinnosti, pro kterou byla samotná exekuce nařízena, vynucením nákladů exekuce a konečně upuštěním od provádění exekuce pro dobrovolné splnění vymáhané povinnosti s uhrazením nákladů exekutora povinným.⁵³ Vymožením pohledávky výkon exekuce končí, aniž by bylo třeba o jeho zastavení vydávat zvláštní rozhodnutí.⁵⁴ O

⁵³ § 46 odst. 3 EŘ.

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004.

možnosti upuštění od provedení exekuce rozhoduje sám exekutor. Exekutor může takový postup zvolit na základě návrhu jednoho z účastníků anebo i bez takového návrhu, pokud zjistí, že jsou dány zákonem stanovené podmínky. V EŘ není vymezena exaktní úprava pro procesní formu, podle které exekutor postupuje při upuštění od provedení exekuce, a OSŘ se institutem upuštění od provedení exekuce nezabývá. V zájmu zachování právní jistoty je ale i zde třeba rozhodnout usnesením.⁵⁵ Jiné způsoby, jak může být ukončeno exekuční řízení, jsou:

- zastavení exekučního řízení pro jeden z důvodů uvedených v ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) až h) OSŘ - jsou to důvody, kvůli kterým exekuce nemůže být úspěšně provedena. Soud rozhoduje o zastavení usnesením a zároveň rozhoduje i o náhradě nákladů exekučního řízení a nákladech exekutora
- soud exekuci na návrh exekutora zastaví, nesložil-li oprávněný ve lhůtě určené exekutorem zálohu na náklady exekuce⁵⁶
- zastavení exekučního řízení jako výsledek odvolání
- odmítnutí návrhu na nařízení exekuce jako výsledek odvolání
- zamítnutí návrhu na nařízení exekuce jako výsledek odvolání⁵⁷

U posledních tří situací existuje společný prvek. Tím je fakt, že samotná exekuce ještě ani nezačala probíhat, neboť usnesení o nařízení exekuce doposud nemohlo nabýt

⁵⁵ Usnesení MěS v Praze, sp. zn. 14 Co 86/2006 in KASÍKOVÁ, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 1 vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 170.

⁵⁶ Dle ustanovení § 55 odst. 2 EŘ.

⁵⁷ Blíže k výkladu o ukončení exekuce viz. KASÍKOVÁ, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 184 - 187.

právní moci, a tak i případné exekuční příkazy, které byly vydané během řízení o odvolání, nemohly nabýt právní moci. Ustanovení § 268 odst. 1 OSŘ uvádí okolnosti, při nichž soud výkon rozhodnutí zastaví i bez návrhu. Pokud je výkon rozhodnutí soudem zcela zastaven, je tím vykonávací řízení ukončeno. Pokud je ovšem výkon zastaven jen částečně, řízení nadále pokračuje pro nezastavenou část. Mimo ustanovení § 268 nalezneme v OSŘ důvody pro zastavení i na řadě dalších míst. Výkon rozhodnutí tedy může soud zastavit pro důvody vymezené kupříkladu v ustanoveních § 290, 326a, 336m odst. 1, 338w odst.3 338za odst. 1 OSŘ. Soud zastaví výkon rozhodnutí v souladu s ustanovením § 268 odst. 1 OSŘ za následujících situací:⁵⁸

- výkon rozhodnutí byl nařízen, ačkoliv se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným. Titul musí být vykonatelný po stránce formální i materiální. Návrh na zastavení řízení lze v tomto případě podat až právní moci nařízení výkonu rozhodnutí.⁵⁹ S návrhem podaným za doby trvání odvolací lhůty je nakládáno jako s odvoláním proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.
- Rozhodnutí figurující jako podklad pro výkon bylo po nařízení výkonu zrušeno anebo stalo neúčinným. Neexistuje tedy základní předpoklad pro samotné nařízení výkonu rozhodnutí. Pokud by nastala tato situace před nařízením výkonu rozhodnutí, jednalo by se o důvod k zastavení dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ. Pro případ neúčinnosti rozhodnutí platí, že zůstává titul nadále po formální stránce v platnosti,

⁵⁸ Blíže k zastavení výkonu rozhodnutí viz. např. TRIPES, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 153-181.

⁵⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 02. 1981, sp. zn. Cpjn 159/79.

avšak podkladem pro vymáhání jím ukládající povinnosti být nemůže.

- zastavit výkon rozhodnutí navrhuje osoba, která navrhla jeho nařízení. Pro tuto situaci platí, že soud musí vždy návrhu oprávněného vyhovět.
- výkon rozhodnutí postihuje věci, které jsou dle ustanovení § 321 a 322 OSŘ vyloučeny. Ohledně těchto věcí zastaví soud řízení i bez návrhu.
- průběh výkonu rozhodnutí naznačuje, že výtěžek, kterého bude výkonem dosaženo, nebude dostačující ani ke krytí jeho nákladů. U výkonu rozhodnutí zřízením soudcovského zástavního práva platí, že se toto ustanovení nepoužije.⁶⁰
- bylo vydáno pravomocné rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto, že výkon rozhodnutí postihuje majetek, k němuž existuje právo nepřipouštějící výkon rozhodnutí. Ohledně majetku, který byl na základě excindační žaloby z výkonu vyloučen, bude řízení soudem zastaveno.
- po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané, ledaže byl tento výkon rozhodnutí již proveden. Bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude výkon rozhodnutí zastaven i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku. K zániku vymáhaného práva lze přihlídnout jen tehdy, jestliže k němu došlo v době po vydání rozhodnutí, které bylo podkladem pro nařízení výkonu. Okolnosti, které znamenají zánik práva a které nastaly před vydáním tohoto titulu, zákon umožňuje uplatňovat jen v nalézacím řízení.⁶¹

⁶⁰ Dle ustanovení § 338e odst. 1 OSŘ.

⁶¹ Drápal, L. In BUREŠ, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. II. díl, 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 1465.

- dále je výkon rozhodnutí nepřípustný, neboť je tu jiný důvod, proč není možné rozhodnutí vykonat. Podle názoru Tripese⁶² došla judikatura ke shodě na následujících „jiných“ zastavovacích důvodech: promlčení pohledávky přiznané rozhodnutím, zjištění, že chybí některá z procesních podmínek, dále započtení vzájemné pohledávky povinného vůči oprávněnému za stavu, kdy se pohledávky setkaly ještě před vydáním vykonávaného rozhodnutí, nebo se při výkonu exekuce prodejem nemovitosti dojde ke zjištění, že nemovitost nemá povinný ve svém vlastnictví, atd.

Dojde-li k zániku zástavního práva⁶³, výkon rozhodnutí soud zastaví prodejem zástavy. Pokud je výkon rozhodnutí zastaven dle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) a h), soud je povinen nařídit jednání. V ostatních případech může soud rozhodnout bez jednání. Soud rozhoduje o zastavení výkonu rozhodnutí usnesením, které se stává vykonatelným doručením.

Ocitne-li se povinný přechodně bez svého přičinění v takovém postavení, že by okamžitý výkon exekuce pro něj či jeho rodinu znamenal zvláště nepříznivé následky a oprávněný by odkladem exekuce nebyl vážně poškozen, soud může na návrh povinného exekuci odložit. Současně soud určí, na jakou dobu se exekuce odkládá.⁶⁴ Odkladem exekuce je tedy stav řízení, v němž soud a exekutor posečká s prováděním exekuce a nečiní úkony, které by vedly bezprostředně k vynucení povinnosti povinného. Dosud

⁶² TRIPES, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, str. 176-177.

⁶³ Více ustanovení § 170 odst. 1, zákon č. 40/1964 Sb.

⁶⁴ Dle ustanovení § 54 odst. 1 EŘ.

provedené úkony však nejsou odkladem dotčeny.⁶⁵ Pro odložení exekuce dle EŘ platí tytéž podmínky jako při soudním výkonu rozhodnutí. Exekuční řád totiž neobsahuje žádné zvláštní ustanovení pro odklad. Soud je oprávněn exekuci zastavit i bez návrhu povinného, když lze předpokládat zastavení exekuce. Rovněž je soud oprávněn odložit provedení exekuce, dokud nebude pravomocně skončeno řízení o odložení vykonatelnosti exekučního titulu.⁶⁶ Pro tento typ odkladu exekučního řízení platí, že může být nařízen na návrh povinného, nebo bez návrhu. Odklad exekuce může být směřován na celou exekuci, nebo pouze na část. Usnesení o odložení exekuce je napadnutelné odvoláním. Uplyne-li lhůta trvání odkladu exekuce, soudní exekutor může opět pokračovat ve výkonu exekuce. Je nutné zdůraznit, že generální inhibitorium trvá i po celou dobu odložení exekuce.

⁶⁵ Kučera, Z. In KASÍKOVÁ, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 197.

⁶⁶ Dle ustanovení § 54 odst. 2 EŘ.

6 SOUČASNÁ PROBLEMATIKA EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ

Ze srovnání právní úpravy exekuce s úpravou soudního výkonu rozhodnutí vyplývá, že se postup v nich podstatně neliší. Přesto je soudní výkon rozhodnutí v průměru neefektivní a zdlouhavý, avšak opírá se o důstojnost a autoritu soudní moci, naopak exekuce je nepoměrně rychlejší a efektivnější, ale je doprovázena řadou konfliktů a negativních reakcí. Oba způsoby výkonu rozhodnutí jsou přeci jen v některých aspektech zásadně rozdílné.⁶⁷

Pokud se tedy věřitel chce domáhat svého individuálního práva, které mu bylo přiznáno na základě soudního rozhodnutí, nebo má svou oporu v jiném uznávaném exekučním titulu, jaké řízení by měl zvolit? Výběr vhodnějšího způsobu není snadný, u každého jednotlivého případu záleží na konkrétních okolnostech a osobním přístupu věřitele. Tato kapitola bude věnována vymezení základních rozdílů v úpravě obou řízení a odhalení jejich pozitiv či negativ.

6.1 ROZDÍLY V ÚPRAVĚ VÝKONU EXEKUCE DLE EŘ A VÝKONU ROZHODNUTÍ DLE OSŘ

Výkon rozhodnutí dle OSŘ směřuje k výkonu práva, které bylo dříve oprávněnému soudem anebo jiný státním orgánem. Soud je prostředníkem státu, který má zajistit výkon práva, a to na náklady státu. V případě exekučního řízení působí stát v pozici garanta tohoto typu řízení, které existuje rovněž pro účel vymožení pohledávky oprávněného, avšak do samotného průběhu výkonu exekuce nezasahuje, neboť exekuce je plně v pravomoci soudního exekutora, která na něj byla

⁶⁷ VYDRA, Jan. Vyřeší novelizace problémy exekučního řádu? Právní rozhledy, 2009, roč. XVII., č. 1, s. 53.

státem delegována. Osoba soudního exekutora je typická právě pro exekuční řízení. Veškeré úkony, které činí exekutor v exekučním řízení, dle OSŘ činí soud. Rozdílnost obou typů řízení je patrná hned na samém začátku řízení. Soud nařizuje na návrh oprávněného výkon rozhodnutí a činí tak usnesením o nařízení výkonu rozhodnutí. Dále jsou soudem konány veškeré úkony směřující k provedení výkonu rozhodnutí. Naopak exekuční řízení je zahájeno již v okamžik, kdy oprávněný podá návrh na nařízení exekuce soudu. Soud provede nařízení exekuce usnesením o nařízení exekuce a současně pověří konkrétního exekutora k jejímu provedení. Úloha soudu v této fázi exekučního řízení končí. O realizaci exekuce je již zcela v pravomoci pověřeného exekutora. Současně platí, že i role a především iniciativa oprávněného je v exekučním řízení omezena na podání návrhu na nařízení exekuce. Exekutor se v okamžiku, kdy je soudem pověřen, v podstatě stává zvláštním zástupcem oprávněného ve věcech týkajících se vymáhaného práva. Exekutor si sám zvolí způsob, jakým provede exekuci. Způsob provádění exekuce vymezí v exekučním příkazu. Při volbě způsobu provádění postupuje na základě informací získaných dle § 33 a 34 EŘ. Je sice právem oprávněného zvolit způsob provedení exekuce, exekutor však nemusí brát ohled na návrh, neboť jím není vázán. U soudního výkonu rozhodnutí je volen způsob provádění právě oprávněným. Oprávněný tak činní již v návrhu na nařízení výkonu. Usnesení, kterým je exekuční příkaz, ve vykonávacím řízení není. K informacím o majetku povinného, jakými může disponovat exekutor dle ustanovení EŘ o součinnosti třetích osob, nemá přístup oprávněný ani soud. Jsou tak zcela závislí na informacích o majetku, které jim byly poskytnuty povinným v prohlášení o majetku. Výkon rozhodnutí nelze provádět více způsoby. V exekučním řízení lze naopak vydat více exekučních příkazů. Je ovšem

nutné dodržovat přiměřenost rozsahu exekuce vzhledem k výši vymáhané pohledávky. Možné způsoby vedení exekuce dle EŘ jsou shodné s těmi, jak je nabízí OSŘ. Občanský soudní řád navíc oproti exekučnímu řádu nabízí možnost provést výkon rozhodnutí ještě dalším jiným způsobem. Jde o způsob provedení pomocí zřízení soudcovského zástavního práva. Různé odlišnosti mezi vykonávacím a exekučním řízením můžeme nalézt ve všech jejich fázích, pramení z odlišné povahy a specifik obou typů řízení.

6.2 POZITIVA A NEGATIVA VÝKONU EXEKUCE A VÝKONU ROZHODNUTÍ DLE OSŘ

Exekuční řád byl přijat ve snaze najít rychlejší a efektivnější cestu pro oprávněného k dosažení uspokojení své pohledávky. Jak vyplývá z praxe, je to cesta správná. A právě rychlost a efektivita představuje největší výhodu exekučního řízení oproti více zdlouhavému a méně pružnému řízení vykonávacímu. Mezi další výhody EŘ musíme zařadit účinnost postižení majetku povinného. Ode dne doručení usnesení o nařízení exekuce povinný nesmí disponovat se svým majetkem a po doručení exekučního příkazu ztrácí právo nakládat s majetkem postiženým právě exekučním příkazem. Probíhá-li soudní výkon rozhodnutí, povinný přichází o právo nakládat s majetkem, který výkon rozhodnutí postihuje. V průběhu vykonávacího řízení může tedy dojít k situaci, kdy je např. nařízen výkon rozhodnutí prováděním srážek ze mzdy, avšak povinný se může rozhodnout zbavit se veškerého movitého majetku, který mohl být postihnut výkonem rozhodnutí později a celkově tak ohrozit, nebo dokonce zmařit uspokojení pohledávky oprávněného. Jak již bylo v předchozí kapitole uvedeno, toto negativum vykonávacího řízení je posilněno tím, že OSŘ nenabízí možnost, vést výkon rozhodnutí více způsoby. Dle EŘ může

exekutor vydat více exekučních příkazů a to i ještě před tím, než usnesení o nařízení exekuce bude pravomocné. To vše ve spojení s generálním a speciálním inhibitoriem představuje téměř kompletní odstranění rizika zmaření provedení exekuce povinným disponováním s majetkem. Velké komplikace mohou nastat v okamžiku, kdy má oprávněný ve snaze vést výkon rozhodnutí, označit majetek povinného, na který má být výkon nařízení zaměřen. Existuje jen jediný způsob, jak se může oprávněný informovat o majetkových poměrech povinného, a to jediné přímo od povinného. Oprávněný nemůže předpokládat, že povinný předloží veškeré informace o svém majetku, a to ani přes hrozbu trestního stíhání. Navíc k prohlášení o majetku vyzve soud povinného jediné až na návrh oprávněného. Dá se říci, že prakticky celé vykonávací řízení je ovládáno dispoziční zásadou a je otázkou, zda tak není vykonávací řízení přehnaně závislé na jednání oprávněného. Exekuční řízení staví oprávněného do o poznání snadnější situace. Oprávněnému stačí pouze podat návrh na nařízení exekuce. Výkon exekučního řízení je zcela v kompetenci exekutora. Oprávněný se rovněž nezabývá zjišťováním majetkové situace povinného. Exekutor totiž postupuje na základě ustanovení o součinnosti dle EŘ a nutné informace si obstará bez přičinění oprávněného. Navíc tyto informace představují komplexnější a věrohodnější data než informace od samotného povinného. Další pozitivum v exekučním řízení je, že je možné nařídit jediným usnesením exekuci i proti více povinným. Provádění exekuce ve vztahu ke každému z nich pak může probíhat podle různých exekučních příkazů.⁶⁸ Možnou nevýhodou exekučního řízení oproti řízení vykonávacímu může být nákladnost exekuce a neopomenutelné riziko, že pokud bude zastavena exekuce pro

⁶⁸ Usnesení MěS v Praze, sp. zn. 19 Co 101/2004 in KASÍKOVÁ, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, str. 103.

nemajetnost povinného, bude úhrada paušálně určených nákladů exekuce právě na oprávněném. Takové riziko při výkonu řízení v režimu OSŘ neexistuje, oprávněný bude nucen uhradit náklady výkonu pouze v případě jeho zastavení za situace, kdy bylo shledáno procesní zavinění na zastavení výkonu rozhodnutí právě na straně oprávněného. Za výhodu může být rovněž považován fakt, že soudní exekutor je na výsledku exekučního řízení hmotně zainteresován, proto činí veškeré úkony k dosažení úspěšného vymožení pohledávky i ve vlastním zájmu. U soudu tomu tak samozřejmě není. Soud vystupuje zcela nestraně a výkon rozhodnutí je soudem prováděn z úřední povinnosti.

Pokusíme-li se výše uvedené shrnout, pak je jednoznačně pro oprávněného výhodnější, pokusit se vymoci svou pohledávku v exekučním řízení než soudním výkonem rozhodnutí. Exekuční řízení je nesporně pružnější, rovněž je rychlejší a především efektivnější než řízení v režimu OSŘ. Pokud si zvolí oprávněný cestu k vymožení přiznaného práva čistě přes ustanovení OSŘ, měl by být srozuměn s tím, že soudy jsou mnohdy zahlceny podáními v nalézacím řízení. Může se tak stát, že mezi podáním návrhu na soudní výkon rozhodnutí a samotným ukončením řízení uplyne značně dlouhá doba, výsledek řízení pak může být ovlivněn právě zdoluhavým průběhem. U exekučního řízení je soudu stanovena lhůta, která nařizuje rozhodnout o nařízení exekuce do 15ti dnů od doručení návrhu na její nařízení. Blokáce majetku povinného je vázána přímo na doručení usnesení o nařízení exekuce. Je zřejmé, že od podání návrhu na nařízení exekuce po její samotnou realizaci (obstavením majetku povinného), neuplyne více než měsíc, s takovým časovým průběhem u soudního výkonu rozhodnutí nelze počítat. I v další fázi postupuje exekutor ve srovnání se soudním výkonem rozhodnutí poměrně rychle, neboť jsou třetí osoby povinny

jednat s ním v součinnosti, a to bez zbytečného odkladu, a exekutor tak může zvolit nejefektivnější provádění exekuce. Za situace, kdy nedochází k žádným komplikacím v řízení, započne vlastní vymáhání pohledávky pro oprávněného obvykle zhruba po uplynutí dvou měsíců od podání návrhu na nařízení exekuce.

Z pohledu povinného samozřejmě není ani jedna z forem vymáhacího řízení výhodná. Za méně šetrnou formu vymáhání můžeme pro povinného považovat exekuční řízení. Důvodů je hned několik. Za příznivého průběhu exekuce pro oprávněného mezi důvody patří náklady exekuce, které nese povinný, náklady exekutora, které rovněž hradí povinný, celková blokáce jeho majetku, doba čekání na vyznačení právní moci usnesení o nařízení exekuce. Pokud je vydán exekuční příkaz příkázáním pohledávky z účtu ještě před nabytím právní moci usnesení o nařízení exekuce, účet povinného bude zablokován. Pokud bude doručeno usnesení o nařízení exekuce povinnému, exekutor požádá soud o vyznačení doložky právní moci na usnesení. V praxi se běžně stává, že mnohým soudcům trvá nepřiměřeně dlouho, než je usnesení s vyznačenou doložkou právní moci odesláno zpět exekutorovi. Zákon nikterak neupravuje maximální dobu pro vyznačení doložky právní moci, bohužel se tak mnohdy stává, že to trvá až půl roku. Jakmile obdrží exekutor usnesení o nařízení exekuce s vyznačenou doložkou právní moci, zašle povinnému exekuční příkaz, ten se stane pravomocným ode dne doručení povinnému. Dále exekutor informuje o právní moci exekučního příkazu peněžní ústav, který nechá vyplatit dlužnou částku z účtu povinného na účet exekutora a současně odblokuje účet. Z toho naopak vyplývá pro povinného jedno pozitivum, za ideálního stavu by samotná exekuce mohla být skončena zhruba po dvou měsících od podání návrhu na nařízení

exekuce a celková blokáce účtu by tedy netrvala po delší dobu.

7 KOMPARACE

Poslední kapitola před samotným závěrem mé diplomové práce je zaměřena svým obsahem na porovnání slovenské a české právní úpravy nuceného výkonu rozhodnutí. První řádky této kapitoly musí informovat čtenáře o značné podobnosti české a slovenské právní úpravy pro institut exekuce. Tato podobnost není náhodná, slovenský zákon se stal vzorem pro zpracování českého exekučního řádu a ten z něj tedy v mnohém čerpá. Neznamena to ovšem, že bychom nenašli žádné rozdíly. A právě těmito rozdíly se budou zabývat následující odstavce.

7.1 EXEKUČNÝ PORIADOK

Exekuční řízení je v právním řádu Slovenské republiky upraveno zákonem č. 233/1995 Z.z., o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov) (dále také EP). Zákon se stal účinným dne 1. prosince 1995. Exekučný poriadok pojednává o postavení soudních exekutorů, jejich samosprávě a dále o exekuční činnosti. Zákon systematicky řadíme do občanského práva procesního, což můžeme odvodit z předmětu a metody zákona, slovenský EP je procesní předpis. Jednotlivé části EP jsou následující. Část první vymezuje základní ustanovení, část druhá uvozuje nadpis soudní exekutor, následující část je zaměřena na exekuční činnost, čtvrtá obsahuje ustanovení zabývající se jednotlivými způsoby provedení exekuce, pátá část byla věnována další činnosti exekutora, avšak tato část byla zrušena, šestá část pojednává o odměně soudního exekutora, sedmá část o nákladech exekuce, osmá je zaměřena na manipulaci se spisy a jejich úschovu, devátá část upravuje exekutorskou samosprávu, desátá část ustanovuje normy o vyřizování stížností a disciplinární odpovědnost

soudního exekutora a poslední desátá část nabízí přechodná a závěrečná ustanovení.

7.2 EXEKUCE NA PENĚŽITÉ PLNĚNÍ

7.2.1 Exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů
Můžeme pozorovat rozdíl při zkoumání otázky přípustnosti srážení ve větším rozsahu, než sám povoluje zákon. Slovenská právní úprava umožňuje překročit rozsah srážení stanovený EP, a to v případě, kdy s tím povinný souhlasí. Český EŘ tuto možnost nepovoluje. Slovenská právní úprava možností pravděpodobně sleduje zefektivnění procesu vymáhání pohledávky od povinného. Jaká ovšem může být ochota povinných přistupovat v praxi na takovou nabídku? Na druhou stranu, povinný by měl vykazovat snahu, aby pohledávka byla co nejdříve vymožena ke spokojenosti oprávněného a v konečném důsledku i spokojenosti povinného.

Dalším rozdílem je doba, po jakou povinný nepobírá mzdu buď vůbec, nebo ne v takové výši, aby se z ní mohly provádět srážky. Tehdy je plátce mzdy povinen oznámit tuto skutečnost exekutorovi v souladu s EP, naopak dle EŘ může při této skutečnosti nastat situace, že soud exekuci na základě podání návrhu povinného nebo plátce mzdy zastaví. I v případě slovenské exekuce může dojít k zastavení exekuce soudem, pokud exekutor nenajde jiný realizovatelný způsob exekuce. Podstatný je ovšem výrazný rozdíl v délce této doby. V ČR hovoříme o jednom roku, na Slovensku to jsou tři měsíce. Dalo by se opět říci, že EP tím zvyšuje svou pružnost a exekutor tak může nalézt jiné vhodné způsoby, které by naplnily smysl exekuce.

7.2.2 Exekuce příkázáním pohledávky

Novela EP zákonem č. 341/2005 Z.z. nechala zavést rozlišování okolností, kdy účast povinného v obchodní

společnosti v důsledku exekuce podílu zaniká a případ, kdy nezaniká a obchodní podíl bude vydražen. V České právní úpravě takový postup neexistuje a věnuje se pouze zániku účasti povinného v obchodní společnosti z důvodu exekuce obchodního podílu. Česká literatura považuje obchodní podíl jako celek exekucí nepostižitelný v důsledku toho, že obchodní podíl zahrnuje i nemajetkové práva, často spojené pouze s osobou společníka.⁶⁹

7.2.3 Exekuce příkazem k výplatě z účtu u peněžního ústavu

Zákon č. 133/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., O soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnost 14. 05. 2006, zavedl do Exekučního řádu a Občanského soudního řádu nový způsob provedení exekuce a to příkaz k výplatě z účtu u peněžního ústavu. Tento nový způsob umožňuje oprávněnému aktivněji se podílet na průběhu výsledku exekuce, směřující k vymožení peněžité pohledávky.⁷⁰ V exekučním řádu je vymezen ve třetím díle pod ustanovením § 65a, jenž odkazuje na přiměřené použití OSŘ. V OSŘ je pak tento způsob exekuce upraven ustanoveními § 320b až 320h. Exekuce se provádí tak, že dojde k odepsání vymáhané pohledávky z účtu povinného, který vede peněžní ústav, jemuž oprávněný předloží příkaz exekutora k výplatě. Na základě pravomocného usnesení vydá exekutor oprávněnému příkaz k výplatě, ve kterém exekutor přikáže nejmenovanému peněžnímu ústavu, aby odepsal z účtu povinného peněžní částku

⁶⁹ BUREŠ, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. str. 1349.

⁷⁰ HLAVSA, Petr. Občanský soudní řád: a předpisy souvisící s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce. 4. aktualiz. a dopl. vyd. podle stavu k 01. 04. 2006. Praha: Linde, 2006 str. 338.

označenou v příkazu a vyplatil ji oprávněnému. Peněžní ústav musí z tohoto účtu neprodleně odepsat peněžní prostředky do výše částky uvedené v příkazu. Pokud by peněžní ústav nepostupoval tak, jak mu to příkazují ustanovení § 320b až 320e OSŘ, mohl by se oprávněný po samotném ústavu domáhat, aby mu vyplatil částku, na kterou by měl právo, pokud by postupoval správně. Oprávněný by se toho mohl domáhat i v případě že na účtu povinného již není dostatek prostředků⁷¹. Obdobný způsob provedení exekuce ve slovenském exekučním řádu neexistuje.

7.2.4 Exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí

U mobilární exekuce užívá EŘ demonstrativního výčtu věcí, které nemohou být postiženy exekucí, v případě EP nalezneme taxativní výčet. Nepostižitelná suma hotových peněz je také stanovena rozdílně. V ČR jsou díky novele účinné od 20. 07. 2009 z exekuce vyloučeny hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce a pro Slovenskou republiku je tato částka určena částkou ve výši 99,58 €. Postup podle české právní úpravy je z určitého pohledu více na škodu oprávněnému, zejména v případech, pokud je výška vymáhané částky a její příslušenství nízké. Touto cestou přichází oprávněný o možnost rychlejšího uspokojení své pohledávky, neboť zpeněžení jiných věcí na dražbě prodlužuje dobu vymožení dluhu a dělá exekuci méně efektivní. Naopak, při prodeji movitých věcí na dražbě se navyšují šance na uspokojení pohledávky oprávněného v ČR, nejnižší podání na dražbě totiž činí jednu třetinu odhadní nebo úředně stanovené ceny. Exekučný poriadok určil jako nejnižší podání odhadní cenu. Dá se tak předpokládat, že movité věci prodávané na dražbě s nejnižším podáním

⁷¹ Dle ustanovení § 320b až 320h OSŘ.

odpovídajícím jedné třetině odhadní ceny, by měly být snadněji prodány než při dražbě s nejnižším podáním rovném s odhadní cenou. Exekučny poriadok stanovuje na rozdíel EŘ exekuci prodejem cenných papírů jako samostatný způsob provádění exekuce na peněžité plnění. Podle EŘ je možné vymáhat cenné papíry v rámci exekuce prodejem movitých věcí. Věci, které se nepodaří prodat ani při opětovné dražbě, může oprávněný převzít za polovinu odhadní ceny na Slovensku, za jednu třetinu odhadní ceny tak může učinit oprávněný v České republice. Je zřejmé, že oprávněný v SR bude muset použít více finančních prostředků na převzetí těchto neprodaných věcí, což ho staví do nevýhodnější pozice než domácího oprávněného, který má větší předpoklady zhojit svou pohledávku s ohledem na poměr výšky vynaložených peněžních prostředků na získání věci a hodnoty převzaté věci. Pro lepší ochranu povinného před nepřiměřeným exekučním postihem movitých věcí by přispěla úprava českého právního řádu, kdy by určila bližší výčet dalších nepostižitelných věcí exekucí, nebo stanovila taxativní výčet nepostižitelných věcí, jako je tomu na Slovensku. Došlo by tak k odstranění mnohdy tvrdého postupu při zabavování některých věcí povinného. Podle literatury není vhodné pokoušet se o rozšiřující výklad ustanovení § 322 odst. 2 OSŘ, neboť smyslem exekuce je především uspokojení pohledávky oprávněného.⁷²

Pojetí právní úpravy exekuce prodejem nemovitých věcí je v české a slovenské právní úpravě velmi podobné. Ovšem opět můžeme nalézt u obou úprav několik vybočujících prvků. Hned na počátku při nařízení exekuce a pověření exekutora provedením exekuce pozorujeme rozdíl v tom, že oproti české úpravě je ve slovenském EP stanovena povinnost, kdy

⁷² BUREŠ, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. str. 1351.

exekutor musí uvést způsob provedení exekuce již ve vyrozumění o zahájení exekuce, a ne až později v exekučním příkazu. Důvod tohoto rozdílu spočívá v tom, že oprávněný na Slovensku musí dle EP souhlasit s exekucí prodejem nemovitosti. V České úpravě není souhlasu povinného třeba. Evidujeme rovněž rozdíl v délce doby, za jejíž trvání má povinný oznámit exekutorovi, kdo má k nemovitosti v exekuci předkupní právo. U nás je tato lhůta určena 15 dny ode dne doručení exekučního příkazu, v republice slovenské musí postačit povinnému pouze 3 dny od doručení vyrozumění o zahájení výkonu exekuce. Tento procesní postup je úzce spjatý s ochranou třetích osob. Exekuční Řád nabízí dostatek času pro povinného, aby mohl oznámit exekutorovi všechny osoby mající předkupní právo k nemovitosti v exekuci a současně aby mohl exekutor vykonat všechny náležité kroky k rychlému a efektivnímu vyrozumění třetích osob. Avšak možná je 15ti denní lhůta až příliš dlouhá, zbytečně oddaluje výkon exekuce, naopak 3 denní lhůta může být příliš přísná, proto by sedmidenní lhůta mohla být optimální. Právní úprava slovenské republiky umožňuje exekutorovi za podmínky udělení souhlasu oprávněného zažádat o nový znalecký posudek, pokud se nepodařilo ve lhůtě delší než jeden rok od první dražby prodat nemovitost ani za poníženou cenu se souhlasem soudu.⁷³ Ustanovení podobného charakteru v právním řádu ČR nenajdeme. Při položení otázky určení nejnižšího podání a výše jistoty narazíme rovněž na kvantitativní rozdíly. V ČR se nejnižší podání určuje dvěma třetinami výsledné ceny určené znaleckým posudkem a výše jistoty podle okolností případu. Pro SR platí, že nejnižší podání je rovno všeobecné hodnotě nemovitosti snížené o závady vážnoucí na nemovitosti a zvýšené o práva spojená s nemovitostí. Výši jistoty ve SR

⁷³ Dle ustanovení § 139 odst. 6 EP.

tvoří polovina nejnižšího podání. Při dalším dražebním jednání na území ČR se nejnižší podání stanoví ve výši poloviny výsledné ceny a při pokračování neúspěšné dražby ve SR se nejnižší podání nesmí určit částkou nižší než polovina původního nejnižšího podání. Komparace těchto úprav přináší zajímavé zjištění. Dražená nemovitost by se pravděpodobně prodala snáze v ČR, nežli nemovitost o identické reálné hodnotě na Slovensku. Při prodeji zástavy, která je tvořena nemovitostí, je ve SR potřeba na rozdíl od ČR souhlasu zástavního věřitele s exekucí na zástavu.

Závěrem nutno zmínit, že naše právní úprava a slovenská mají velmi podobný způsob provádění exekuce prodejem nemovitosti. Přes existenci specifík vlastních oběma úpravám, zastávám názor, že se mohou navzájem obě právní úpravy zkvalitnit inspirací jedné od druhé, jak k tomu rovněž již už dříve docházelo.

7.2.5 Exekuce prodejem podniku

Shodně s úpravou výkonu exekuce prodejem nemovitosti má povinný povinnost sdělit exekutorovi, zda a kdo má k podniku v exekuci nebo jeho části předkupní právo, a to do tří dnů od doručení vyrozumění o zahájení výkonu exekuce na Slovensku. Podle ustanovení českého právního řádu do patnácti dnů od doručení exekučního příkazu. Úvahy, které byly uvedeny k totožným lhůtám u exekuce prodejem nemovitosti, připadají rovněž na toto místo. Při řešení otázky nejnižšího podání a jistoty narazíme rovněž i zde na rozdíly, které se v konečném důsledku odrazí na míře obtížnosti prodeje podniku. Samozřejmě oproti prodeji nemovitosti existuje mnohem více parametrů, které ovlivňují prodejnost podniku, nebo jeho části. Proto i srovnání není stejně jednoduché. Při prodeji podniku může být nejnižší podání určeno ve výši poloviny ceny věcí, práv a jiných majetkových hodnot patřících k podniku, avšak maximálně ve

výši dvou třetin zjištěné ceny podniku dle práva ČR. Nejnižší podání dle slovenského právního řádu se rovná všeobecné hodnotě podniku určené znaleckým posudkem. Výše jistoty není v ČR přesně stanovena, je definována pouze slovy „podle okolností případu“ a omezena pouze vrchní hranicí, která činní maximálně částku ve výši nepřevyšující tři čtvrtiny nejnižšího podání. Jinak je tomu na SR, kde jsou zájemci povinni složit polovinu nejnižšího podání. Rozdíl mezi výší nejnižšího podání je opravdu značný. Při tak vysokých částkách je pravděpodobné, že obdobný podnik by měl na SR značně sníženou šanci prodeje. Naopak při komparaci úpravy jistoty se nabízí otázka, zda by nebylo lepší, aby nebyla jistota určena, a aby tedy nemohlo dojít k nepřiměřenému určení její výše. Hodnota podniku není standardně nepatrná, a tak může být jistota ve výši poloviny nejnižšího podání příliš vysoká, na druhou stranu však může eliminovat zájemce, kteří nemají reálný zájem nebo prostředky na koupi prodáváného podniku a potenciálně tak rychleji dosáhnout uspokojení vymáhaného nároku oprávněného.

7.3 USPOKOJENÍ PRÁV NA NEPENĚŽITÉ PLNĚNÍ

7.3.1 Vyklizení

Slovenský zákon hovoří o vyklizení nemovitosti nebo její části, český zákon pak o vyklizení bez náhrady. Exekuční řád blíže specifikuje objekt určený k vyklizení jako nemovitost, stavbu, byt či místnost, která bude povinným vyklizena bez povinnosti zajistit náhradu. Při exekuci na nepeněžitě plnění v této formě bude docházet pravděpodobně mnohdy k neochotě povinných, neboť jde o jejich nucené vykazání a odstranění jejich majetku z vyklizené nemovitosti. Slovenský exekutor má ze zákona povinnost

přibrat vhodnou osobu k vyklizení nemovitosti bez náhrady, česká právní úprava neobsahuje takové ustanovení. I za situace vyklizení bytu, když je exekučním titulem určena povinnost zajistit bytovou náhradu, je slovenský exekutor povinen přibrat vhodnou osobu k vyklizení. Náš exekutor přibere vhodnou osobu k vyklizení bytu, když je exekučním titulem určena povinnost zajistit bytovou náhradu, pouze v případě potřeby. V zájmu zachování zákonného postupu a jeho následného snazšího prokázání by bylo ku prospěchu exekučního řízení v režimu českého práva, pokud by zákon stanovil povinnost standardně přibírat vhodnou osobu k vyklizení těchto objektů.

7.3.2 Odebrání věci

Ustanovení § 73 EŘ odkazuje na přiměřené použití ustanovení OSŘ, v tomto případě tedy aplikujeme ustanovení § 345 až 347 OSŘ, upravující výkon rozhodnutí odebráním věci. Žádná zvláštní úprava tohoto způsobu provedení exekuce v EŘ není. Předmětem výkonu odebrání věci mohou být jen movité věci, individuálně určené, zastupitelné, hromadné, resp. soubor věcí.⁷⁴

I při tomto způsobu provádění exekuce na nepeněžitě plnění stanoví Slovenská pozitivní úprava povinnost exekutora přibrat k odebrání věci vhodnou osobu. Česká pozitivní úprava stanoví tuto možnost opět jen pro případ potřeby. Značným rozdílem je ucelenější úprava exekuce odebráním cenných papírů dle slovenské právní úpravy.

7.3.3 Rozdělení společné věci

Tento způsob provedení exekuce rovněž nemá v EŘ zvláštní úpravu. V souladu s ustanovením § 73 EŘ použijeme opět normy obsažené v OSŘ, konkrétně pak ustanovení § 348 až 349

⁷⁴ STAVINHOVÁ, J. Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. str. 560.

upravující výkon rozhodnutí rozdělením společné věci. Rozlišujeme přitom exekuci rozdělením společné věci formou jejího prodeje (§ 348 OSŘ) a exekuci rozdělením společné věci jinak než prodejem (§ 349 OSŘ).⁷⁵

Na základě slovenské právní úpravy je opět nutné přibrat k výkonu rozhodnutí vhodnou osobu, pokud exekuce proběhne rozdělením společné věci jinak než prodejem. Exekutor přibere vhodnou osobu v souladu s českým právním řádem, pakliže je to potřebné.

7.3.4 Provedení prací a výkonů

Tento způsob provedení exekuce má v EŘ svou zvláštní úpravu v ustanovení § 72 EŘ. Exekuční titul ukládající povinnému povinnost provést pro oprávněného práce a výkony nahraditelných povahy, lze provést daleko širší škálou prostředků ve smyslu ustanovení § 72 odst. 1 EŘ než soudním postupem podle ustanovení § 350 odst. 1 OSŘ.⁷⁶

Porovnáme-li opětovně českou úpravu exekuce v této oblasti se slovenskou, je zřejmé, že exekuční řád má k dispozici účinnější nástroj k vymáhání povinnosti nezastupitelné povahy, kdy za každé porušení povinnosti umožňuje pokutovat povinného. První pokuta je omezena horní hranicí ve výši 100 000 Kč a každá druhá a následující pokuta již omezena horní hranicí není. Slovenský zákon umožňuje pokutování pouze do úhrnné částky 30 000 eur. V ČR tak tento efektivní postup umožňuje tvrdě zasahovat proti povinnému a nutit ho ke splnění povinnosti.

⁷⁵ Šimka, K. In KASÍKOVÁ, M. Kučera, Z. Plášil, V. Šimka, K. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související: komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. str. 382.

⁷⁶ Šimka, K. In KASÍKOVÁ, M. Kučera, Z. Plášil, V. Šimka, K. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související: komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. str. 377.

7.4 SHRNTÍ KOMPARACE

Koncepční pojetí právní úpravy jednotlivých způsobů provádění exekuce soudními exekutory v České republice a ve Slovenské republice je z pohledu výpočtu jednotlivých způsobů provádění exekuce až na některé výjimky prakticky stejné. Porovnání, či zhodnocení kdy a která právní úprava lépe zastává svou funkci, není snadné. Některé výjimečnosti tuzemské, či slovenské právní úpravy ani nelze porovnávat, neboť nejsou obsaženy v obou úpravách, jindy je zas samotná komparace přes všechny pokusy o úvahy o problematice závislá především na výsledcích výkonu exekuce a tedy čistě na zkušenosti exekutorů, soudců, oprávněných, povinných, ale i dalších osob. Přesto jsem se pokusil nezaznamenat pouze faktické rozdíly v jednotlivých úpravách, ale pokud to bylo možné, směřoval jsem své snahy k označení lepší, nebo lépe řečeno, svou funkci úspěšněji plnící právní úpravy výkonu exekuce. V některých případech jsem však záměrně ponechal otevřenější prostor k zamyšlení nad rozdíly jednotlivých úprav, neboť se domnívám, že je v těchto případech možné vyvodit závěry z komparace pouze z ryze subjektivního hlediska.

Zajímavou otázkou zůstává ohlédnutí za celkovou koncepcí právní úpravy nuceného výkonu rozhodnutí v České republice a na Slovensku. V České republice vznikla s účinností EŘ roku 2001 tzv. dvojkolejnost výkonu rozhodnutí. V současné době běží soudní exekuce ve dvou základních dimenzích. Mohou je provádět soudní exekutoři na základě pověření soudu, ale vykonávají je i samy soudy. Této dvouvrstevnatosti se říká dvojkolejnost výkonu rozhodnutí.⁷⁷ Situace na Slovensku je odlišná. Naši

⁷⁷ Webový odkaz: <http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/907-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-exekucich-ale-bali-jste-se-zeptat-8-dil-omezeni-dvojkolejnosti-12-11-2012?w=> ze dne 10.12.2012.

východní sousedé obětovali část šesté části občianskeho súdneho poriadku, aby si, jejím zrušením, oproti nám udrželi svou „jednokolejnost“ výkonu rozhodnutí. Ve světle dobře známých výhod, které jsou vázány pouze na exekuční řízení, je možné tvrdit, že existence dalšího, slabšího a rovněž zastaralejšího prostředku, je pouze komfortem pro řádný výkon soudní moci. Poslední vývoj exekučního práva v České republice nasvědčuje tomu, že se zákonodárce rozhodl eliminovat dvojkolejnost výkonu rozhodnutí a exekučního řízení. Prvního ledna 2013 nabude účinnosti zákon, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Zákon vnáší zásadní změny do úpravy výkonu rozhodnutí a exekucí. Dojde k odstranění stávající dvojkolejnosti. Nadále budou soudy provádět výkon rozhodnutí jen v užší míře, budou se zabývat pouze věcmi výslovně vymezenými v občanském soudním řádu, jako je např. výchova nezletilých dětí, vyklizení bytu, rozhodnutí cizích orgánů včetně orgánů EU. Je tedy zřejmé, že většinou případů nuceného plnění povinností se budou zabývat soudní exekutoři, tak jako i veškerého vymáhání plnění peněžitých závazků ze vztahů soukromých a obchodních. Mezi Další změny patří posílení samostatnosti exekutorů a rovněž i změny v jednotlivých způsobech provádění výkonu exekuce.

Tato skutečnost nasvědčuje tomu, že slovenská právní úprava byla z tohoto hlediska inspirací pro českou právní úpravu nuceného výkonu rozhodnutí.

Závěrem této kapitoly bych rád uvedl, že právo samozřejmě není konstantní neměnný fenomén, a jak je zřejmé u práva exekučního, neustále se vyvíjí a přizpůsobuje se potřebám společnosti.

8 ZÁVĚR

V úvodu mé diplomové práce jsem si stanovil několik cílů, kterých bych chtěl dosáhnout. Mým cílem bylo určit a definovat základní pojmy exekučního řízení, vymezení základních principů a podmínek, jaké jsou typické pro exekuční řízení, vytvořit obecný popis úpravy exekučního řízení, dále provést historickou sondu do vývoje exekuce. Za hlavní cíl byla předurčena komparace české a slovenské úpravy nuceného výkonu rozhodnutí, respektive exekuce. Věřím, že jsem tyto cíle splnil postupně v jednotlivých kapitolách své závěrečné práce a doufám, že shodného přesvědčení nabude i jakýkoliv případný čtenář této práce.

Důvodem pro volbu tohoto tématu byla má víceletá pracovní zkušenost v advokátní kanceláři zabývající se právě exekucemi. Čas strávený nad touto problematikou mi pomohl získat ucelenější náhled na exekuční právo a celkově rozšířit právní obzory, neboť na počátku mého snažení o vytvoření plnohodnotného textu diplomové práce, jsem měl prakticky nulové právní povědomí o stavu slovenského exekučního práva. Bylo pak příjemným zjištěním, že hranice nejsou pro právo překážkou. Dalším důvodem pro volbu tohoto tématu byla jeho aktuálnost. Ta je, myslím, prakticky nezpochybnitelná. Od okamžiku zvolení tématu práce až po samotné její dokončení došlo k zásadním změnám v českém exekučním právu a dosažení omezení dvojkoľejnosti právního systému výkonu rozhodnutí. Bude velmi zajímavé sledovat, jak se nové změny osvědčí v praxi.

Na počátku studií nás (nové studenty) seznámil pan Prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc. s určitým postulátem, který si dnes více či méně každý student pamatuje. Ten postulát zněl: „PRÁVO JE MULTIDIMENZIONÁLNÍ FENOMÉN.“ Nikdo jsme tomu tehdy nemohli rozumět. I přesto, že jsme znali význam

jednotlivých slov, nevěděli jsme, jak to vlastně myslel.
Dnes snad už ano.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

1. ODBORNÉ PUBLIKACE:

- BAKEŠ, M. a kol. Finanční právo. 4. aktualizované vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-431-7.
- BUREŠ, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. II. díl. 6. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.
- BUREŠ, J., Drápal, L., Krčmář, Z., Mazanec, M. Občanský soudní řád. Komentář. II. díl, 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-378-7.
- ČÁSLAVSKÝ, M. a kol. Daňové judikáty I. a II. Díl. Praha: Linde a.s., 2000.
- ELIÁŠ, K. Obchodní zákoník - praktické poznámkové vydání s výběrem judikatury. Praha: Linde a.s., 1998.
- FIALA, J. Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu, Universita Karlova. Praha: Iuridica monographia XXI, 1974.
- GROSSOVÁ, M. Exekuce na peněžitá plnění v současné právní praxi (4. aktualizované vydání). Praha: Linde a.s., 2002.
- HLAVSA, P. Exekuční řád a zákon 119/2001 Sb. s poznámkami a prováděcími předpisy. Praha: Linde a.s., 2004.
- HLAVSA, Petr. Exekuční řád a zákon č. 119/2001 Sb.: s poznámkami a prováděcími předpisy. 3. aktualizované vydání podle stavu k 01. 04. 2008. Praha: Linde, 2008.
- HLAVSA, Petr. Občanský soudní řád: a předpisy souvisící s úvodem k aplikaci komunitárního práva a k předběžné otázce. 4. aktualiz. a dopl. vyd. podle stavu k 01. 04. 2006. Praha: Linde, 2006.

- HOLUB, M., Škárová, M. Vzory rozhodnutí a úkonů soudů, 2. podstatně přepracované vydání. Praha: Linde a.s., Praha, 2002.
- CHUDĚRA, O. Občan v soudním řízení. Praha: C. H. Beck, 2001.
- JEDLIČKA, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol. Občanský zákoník, komentář č. 8. Praha: C. H. Beck, 2003.
- JELÍNEK, J., Sovák, Z. Trestní zákon a trestní řád - poznámkové vydání s judikaturou. Praha: Linde a.s., 1997.
- KASÍKOVÁ, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-582-7.
- KASÍKOVÁ, M., Kučera, Z., Plašil, V., Šimka, K.: Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a předpisy související, komentář. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-901-7.
- KURKA, V. Drápal, L. Výkon rozhodnutí v soudním řízení. 1. Vydání. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-7201-443-9.
- KURKA, V. Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-054-8.
- NOVOTNÝ, P. Exekuční řád, praktická příručka pro věřitele. Praha: GRADA PUBLISHING, spol. s.r.o., 2001.
- ONDRUŠ, R. Průvodce úředníka novým správním řízením. Praha: Linde a.s., 2006.
- ONDRUŠ, R. Správní řád, nový zákon s důvodovou zprávou a poznámkami. Praha: Linde a.s., 2005. ISBN 80-7201-523-0.
- PRUDILOVÁ, M. Veřejné dražby a exekuce. Praha: Linde a.s., 2001.
- SCHELLEOVÁ I. A spol. Exekuce. Praha: 2008.

- SCHELLEOVÁ, I. Český civilní proces. Praha: Linde a.s., 1997.
- STAVINHOVÁ, J. Hlavsa, P. Civilní proces a organizace soudnictví. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 978-80-7239-155-4.
- TRIPES, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-489-9.
- VARVAŘOVSKÝ, P. Základy práva (o právu, státě a moci). Praha: ASPI PUBLISHING, 2004.
- WINTROVÁ, A. a kol. Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou, 2. aktualizované vydání podle stavu k 1.8.2005. Praha: Linde a.s., 2005.

2. Periodika:

- BĚLOHLÁVEK, Alexandr J.: Evropský exekuční titul a novela občanského soudního řádu a dalších předpisů. Právní rozhledy. roč. 14. č. 10/2006.
- KOMÁREK J.: Činnost soudních exekutorů. Jurisprudence 2005.
- SCHELLEOVÁ, I.: Exekuce prodejem movitých věcí a nemovitostí. Právní praxe v podnikání: Měsíčník České advokátní komory, roč. 6. č. 5 /1997.
- VYDRA, Jan. Vyřeší novelizace problémy exekučního řádu? Právní rozhledy, 2009, roč. XVII., č. 1.

3. Prameny práva:

- Důvodová zpráva k zákonu č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád.
- Vyhláška č. 177/1996 Sb. o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 233/1995 Z.z. o sudnych exekutoroch a exekučnej činnosti (Exekučny poriadok) a o zmene a doplneni ďalších zákonov.
- Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zakonnik.
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Zb., občiansky sudny poriadok.
- Zákon č.119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon. Č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

4.Citované judikáty:

- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpj 200/2005.
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.2.1981, sp. zn. Cpjn 159/79.
- Usnesení MěS v Praze ze dne 18.3.2003, sp. zn. 14 Co 98/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20.8.1965, sp. zn. 5 Cz 57/65.

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.9.2003, sp. zn. 20 Cdo 1751/2002.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.5.2005, sp. zn. 20 Cdo 245/2004.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14.12.2005, sp. zn. 20 Cdo 2421/2004.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR, ze dne 29.5.2007, sp. zn. 20 Cdo 1719/2006.

5. Elektronické prameny:

- Právní informační systém ASPI.
- Právní informační systém CODEXIS ACADEMIA.

6. Internetové zdroje:

- <http://www.ekcr.cz>

RESUME

The object of this diploma thesis is to describe the status of the execution in the czech legal order and comparison this legal regulations with legal orders in Slovakia. The name of this thesis is Civil execution in the Czech Republic. The work is systematically divided into several parts. The first parts of the work are devoted to a general characterization of the execution in the czech legal order. The thesis outlines the historical developmnet of execution and describes the basic terminology execution. Roughly half of the text we can read about the current issue of execution in Czech legal order. The final lines are focused on the comparison of Czech and Slovak legal regulation execution, with efforts to find which legal regulation is in individual points better and why.